

# GAZETA TRANSILVANIEI.

(NUMĂR DE DUMINECĂ 29)

„Gazeta“ iese în nă-care zi.

Abonamente pentru Austro-Ungaria:  
Pe un an 12 fl., pe șase - uni  
6 fl., pe trei luni 3 fl.

N-rii de Duminecă 2 fl. pe an.

Pentru România și străinătate:

Pe un an 40 franci, pe șase  
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.  
N-rii de Duminecă 8 franci.  
Se prenumără la toate oficiile  
poștale din țară și din afară  
și la dd. colectorii.

Abonamentul pentru Brașov

Administrațiunea, piața mare,  
Târgul Inului Nr. 30 etajul  
I.: pe un an 10 fl., pe șase  
luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr.  
Cu dusul în casă: Pe un an  
12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni  
3 fl. Un exemplar 5 cr. v. a.  
sau 16 bani. Atât abonamen-  
tele cât și inserțiile sunt  
a se plăti înainte.

Nr. 152.—Anul LVIII

Brașov, Duminecă, 9 (21) Iulie

1895.



## Generalul Traian Doda.

In saptămăna acesta Româniea a suferit o pierdere mare prin mărtea ilustrului și credinciosului fiu al națiunii, a generalului Traian Doda. El a răposat în Caransebeș, unde trăia de câțiva ani, retras din cauza suferinței sale, în urma unei repezite paralizii. A ajuns etatea de 73 ani. S'a născut, ca fiu de grănițer, la 1822 in comuna Prilipeț din Bănatul severinean. A fost asetat la 1841; la 1842 a ajuns sublocotenent în regimentul 13 de graniță, la 1848 a devenit căpitan, la 26 Novembre 1857 major la regimentul de graniță Nr. 6; la 1 Aprilie 1859 a trecut, ca șef al corpului de incuarturare, în Dalmația; în 1860 a fost numit locotenent-colonel, în 1864 colonel. A fost apoi comandant în Venetia. In Novembre 1866 fu numit șef al comandeii superioare la statul major în Agram. In 1869 fu numit comandant de brigadă în Cracovia, ér la 1 Maiu 1872 fu numit general. In același an, la 1 Novembreg, a fost pensionat.

Generalul Doda a avut decorațiunea de rășboiu, crucea militară pentru merite și medalia militară cu cordorul crucei pentru merite.

In anul 1884, generalul Doda a fost ales de cătră Români grănițeri din cercul Caransebeșului deputat în dieta ungară. Ca deputat el tot-déuna a mers cu deputații români naționali, câți mai erau în dietă, sprijinind cauza poporului român.

In anul 1887, grănițerii l'au ales din nou deputat. De astădată Traian Doda rămase singurul deputat național român din Bănat și Țera ungară. Din cauza presiuni-

lor și violențelor la alegeri, Români n'au mai putut scôte în nici un alt cerc deputați naționali. Atunci generalul Doda, vädându-se singur, a adresat președintelui dietei renumita scrisóre, prin care a protestat in contra stărei asuprite, în care ocărmitorii au adus pe poporul român, scoțându-l din cadrele constituțiunii.

Acéstă scrisóre a făcut numele lui Doda förte iubit între Români. Purtarea lui insê a înverșunat pe Unguri, cari au început sê-l calumnizeze prin foile lor și sê-l prigonescă. După ce a fost ales, el a adresat un apel cătră alegătorii sêi, în care îi îmbărbăta sê se lupte cu curagiu pentru drepturile lor. „Aminte sê vè fiă“, le dicea el, „că se lucrază o luptă mare și anevoiósă... cauza națiunii întregi, ba mai mult, onórea națională a poporului român este în joc, — a poporului, care prin unelțirile măestrite ale forței brutale a fost scos din tóte pozițiunile luptei constituționale“.

Scopul i-a fost, cum dicea însu-șii, sê deștepte pe Români. Acéstă însè nu plăcu contrarilor neamului nostru și ei hotărira sê-i facă proces de pressă pentru acel apel.

Procesul, cum scim, i s'a și făcut în Septemvreg 1888 în Arad. Generalul, fiind bolnav în urma unei paralizii, de care a fost lovit în Aprilie 1888, nu s'a putut înfățișa. Cu tóte acestea a fost condamnat în absență la doi ani închisóre și 1000 fl. amendă. De urmărire acestui proces l'a scăpat numai cuvântul de grațiă al Majestății Sale.

De atunci încóce generalul Doda a trăit retras, bolnav fiind și amărît până în suflet de șicanările și prigonirile, la cari a fost spus pentru naționalismul sêu. Dér până în momentele sale din urmă, când un nou atac de apoplexiă i-a curmat viața, Doda n'a încetat de-a fi un povėțuitor credincios al poporu-

lui și' indeosebi al grănițerilor, în fruntea căroră a stat mai mulți ani și ca președinte al comunității de avere grănițăresci.

Cea mai strălucită dovadă despre iubirea, de care se bucura el la popor, sunt sincerile espresii de durere, ce s'au manifestat din tóte părțile la înorméntarea lui.

Poporul recunoscător va păstra cu scumpătate memoria acestui vrednic fiu, care n'a uitat nici un minut, că a eșit din sinul poporului, căruia i-a rămas credincios până la mórte.

Despre înorméntarea generalului Doda ni-se telegrafiază următoarele:

**Caransebeș, 20 Iulie.** Inmorméntarea generalului Doda, sėvirsită eri sėră între órele 5 și 7, a fost impozantă. Lume imensă din tóte unghiurile romănesci. Clădirile din întreg orașul au fost arborate cu stėguri negre. Cuvėntul funebral a fost rostit în biserică de archimandritul *Musta*, ér la grópă de *Ión Ionașiu*

Inmorméntarea s'a făcut după programul următor, stabilit de comitetul anume instituit pentru acéstă sut conducerea d-lui *Ilie Curescu*, actualul președinte al comunității de avere din Caransebeș.

I. Conductul funebral a plecat la órele 5 d. a., dela casa defunctului, din strada Orșovei, înaintând prin strada Elena, strada Maria-Teresia, piéta Maria-Teresia, piéta Franțisc-Ferdinand, strada Traian-Doda, strada bisericeii și strada Ovid, și a facut 4 stări, anume: la crucea mare din piéta mare, la crucea din piéta mică, la crucea din strada bisericeii și la crucea din strada Ovid.

II. In fruntea conductului mergea un ofier domestic al societății „Pietas“ din Timișóra. Urmă apoi:

1. Comandantul militar al conductului, dimpreună cu jumătate d'n trupele consignate pentru onorurile militare;  
2. Musica militară a Regimentului de infanteriă Nr. 61;

3. Corurile vocale;  
4. Băieții îmbrăcați în stihare, formând 2 rėnduri paralele, în frunte cu crucea cea mare și cu praporii;

5. Corpul purtătorilor de cunună, designați de corporațiunii, pentru ducerea cununilor;

6. Carul cu cunună;

7. Pontificantele cu asistența preoților și a diaconilor slujitori;

8. Carul cu sicriul rėposatului, însoțit la drėpta și la stंगा de suboficieri Regimentului, comandați în acest scop de un ofier, de oficerii domesticii ai societății „Pietas“, de codrenii designați din partea Comunității de avere și de purtătorii de mașale;

9) După sicriu urmară rudeniile, oficerii, delegații corporațiilor și publicul jeltor;

19) Conductul il încheiă a doua parte a ostășimeii consignate.

III. După depunerea sicriului în biserica cu hramul sântului Ióan, s'a sėvėrsit ceremonialul funebral.

IV. După serviciul aședărei în mormėnt, rosti d-l asesor consistorial *Ión Ionaș* un cuvėnt ocașional, corurile intonară câte o cântare ocașională, apoi sicriul se depuse în cripta familiară din cimiteriul gr. or. român.

Corul din Lugoș a luat parte în corpore la înorméntare și a cântat cu cunoscuta precisiune doióșele răspunsuri funebrele.

Musica militară a luat parte (in mod gratuit) la înorméntare, din espresul ordin al comandamentului de corp militar din Timișóra.

Din ziua mórții generalului Doda, până după înorméntare, nici într'una dintre localurile publice din Caransebeș n'a cântat musica, nici nu s'au arangiat petreceri, — va sê dicea orașul întreg a îmbrăcat haină de doliu.

Primarul orașului Caransebeș, D-l *Ludovic de Szivós*, a convocat în 18 Iuliu n. c. adunare estraordinară magistratuală, în care s'au decis următoarele:

„Aprėțind marile merite ale rėposatului cetățean al orașului Caransebeș, General Traian Doda, — reprezentanța orașenescă decide a se arbora pe edificiul magistratual stėg negru, a trimite o deputațiune, care sê espriime familiei regretele și condolențele orașului, a depune o corónă pe cociugul rėposatului, cu inscripțiă romănescă, și a lua parte la înorméntare— în corpore“.

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

## SOSESCE\*).

De Victor Crasescu.

Părintele Sofron a intrat în odaiă. Fața-i asudată arăta mare neliniște și suferare. Cu o basma roșă, scósă din poteciapiu, își ștergea obrazul.

— Preotėsă, preotėsă, îi réu de tot, mânia lui D-șeu ne-a ajuns, dișe el cătră preotėsă, oftând și ridicând ochii în sus.

Dér mama Filofteia nu prea ținea în sémă vorbele părintelui și mătăhăea înainte cu prosopul, dând muștele afară. Scia ea cine era popa, cum venia de atâtóa ori cu vești, de-ți făcea pėrul măciucă și când-colo rămăneau numai glume, ori păreri de ale Sfinției-Sale. Acuma însă uitându-se mai bine, luă de sémă, că nu e lucru curat, și că trebuie sê se fi întėmplat ceva gróznic.

Dér, ce ai? Sfinția ta singur singurel îți faci spaimă? Ce s'a întėmplat? Er ceva despre antihrist, ori despre jidovi?

\* Din volumul „Șchițe și Novele“ de Victor Crasescu (St. Basarabean).

Sfinția ta cređi tóte câte le vorbesce lumea, par'că ai fi o muere!

Antihrist și secta Ștundiștilor (care începuse a-se întinde prin județul Orheiului, și pe care o socotea părintele Sofron drept sectă jidovescă, căci nu ținea la icóne, la biserică, la sėbători și la preoțime), îl necăjeau urit pe părintele. Odată a avut o desbatere religiósă cu sectanții, și acuma spunea, că ei au în loc de D-șeu pe dracu, și că numai cu mare greutate și ajutor de ángerul Domnului, care îi făcea věnt cu aripile, a scăpat de nu s'a dat și Sfinția sa cu cei ce se închină dracului. Altă-dată a trebuit sê aducă mama preotėsă pe baba Safta tocmai din Costesci, ca sê-l tãmăduescă pe bietul popă cu fel de fel de descánțece.

Pricina a fost, că venind Sfinția sa dela un botez, pe când trecea aria diacónului a zărit avidoma pe Scaraoșchi, bătėnd din palme și arătându-și dosul cu codița góla, ca de șórec. Popa spăriat alergase într'un suflet până a casă și povestise preoteseii cele întėmlate.

— Ia tac, părinte, nu te face de ris; Sfinția ta ai bėut prea mult, du-te de-te culcă!... i-a fost răspuns mama Filofteia,

dér popa nu s'a mai sculat până ce n'a adus pe baba Safta.

Dér acu era alt-ceva.

— Ședți, părinte, și spune ce este, nu amesteca, de nu te mai pricepe nici naiba.

— Sosesce, preotėsă, sosesce poimáne, in spre sėră va fi și pe la noi!... — de abia putú rosti bietul popă gáfăind greu. — Eram la Vasile Hodoróbă, scii... al lui moș Pavel; vorbeam încă... de ce vorbeam? Am uitat... ba nu... da, imi aduc aminte... vorbeam de scórafa lui cea tárcată, care făťase trei purcei cu douė capete, adecă scii unul era fără cap, nici măcar atática!... Da, diș, bade Vasile, nu e lucru curat, și-a făcut cine-va, jidovinele dracului au deochiat scórafa, unde s'a mai vėđut purcel fără cap? Trebuie diș, sfințitá poiata, te cercă *Duce-se* pe pustii. Și încă voiam sê-mi aleg un purcel din cei doi, când nu mai ce aud: — Părinte, părinte, unde ești? Cine striga nu sciam! Es din poiată repede, më uit, vėd pe pálásarul din *Frumósa* călare pe iapa părintelui Arghir, scii ceea ce a lepădat anul trecut, mánzul, încă... — Destul, părinte, ce tot dai cu iapa,

i-a diș preotėsă cu ciudă, veșnic așa: începł dela Ivan și ajungł la Adam! Ei și ce? Dișeși, că era călare... —

— Da era călare... imi face cu mâna sê viu la densus, eu fac tot cu mâna la mine... vine în sfișit... Ar fi avut haz sê më duc eu! Vine. — Ce este, moș Agapi? strigai — Nimica, răspunde. — Cum nimica? — Așa! — Apoi ce strigai? — Ți-am vėđut porcii chiar lângă iaz. — Păcatele mele, diș, dér ce cátai pe la iaz? Am fost sê-mi vėd păpușoi. — D'apoi, diș, popușoi dumitale nu sunt lângă iaz, acolo sunt ai dascálului! — Da, diș, tocmai, dér el m'a strigat din dél. Vin'o, mi-a diș, in cóce, sê-ți vorbesc! — Ei, și te-ai dus? il întreb. — Cum nu, m'am dus, repede. Ei și ce ți-a spus? il întreb. — Te rog, a diș, du-te, dá o fugă până la popa Sofron din Vorniceii și dá-i țidula asta, spu-ne-i, că-i dela părintele blagocin? — Dér de ce n'a venit dascálul singur, l'am întrebat, decă l'a trimis la mine părintele blagocin? Da, venea el în treapăt; dér m'a zărit pe mine în dél, m'a chemat și m'a rugat sê-ți aduc țidula și iacătė-mė poftim! Când am cetit țidula, am înțepenit, mi-s'au luat piciórele, na cetesce!

## Asasinarea lui Stambulov.

În 15 Iulie n. sera la 8 ore s'a întâmplat un omor grozav într'una din cele mai populate strade ale capitalei Bulgariei, Sofia.

Fostul ministru președinte și dictator al Bulgariei, Stefan *Stambulov*, se întorcea către casă din Clubul-*Union*, pe strada *Rakovska*, însoțit fiind de fostul său coleg în ministeriu *Petkov* și de servitorul său *Guncso*. Eșiți dela club, ei și au închiriat o birjă. Pe drum ei au fost atacați de patru omeni necunoscuți. Visitiul era un Macedonien, și se pare, că și el a fost cumpărat de inimicii lui Stambulov, deoarece în loc de-a da bice cailor și de-a mâna mai repede, a isbit trăsura într'un stâlp de lampă, așa că ea a trebuit să se oprească numai decât. Cei patru indivizi necunoscuți au năvălit asupra lui Stambulov și a lui Petkov și au tras jos din trăsura pe cel dintâiu, dându-i în cap cu hamjare. Stambulov, ca să se apere, și-a pus mâinile pe cap. Astfel s'a întâmplat, că ucigașii i-au măcelărit și vătămat greu amândouă brațele, cari au trebuit în urmă să-i fiă tăiate de medic. Ucigașii au aplicat lui Stambulov o mulțime de tăieturi în cap, și au descărocat asupra-i și revolvere. Nenorocita victimă a căzut jos la pământ svêrcolindu-se într'un lac de sânge.

Tôte acestea s'au întâmplat așa dîcînd în ziua mare, fără de-a sări cineva în ajutor. Ucigașilor li-au succedat a fugi. Servitorul lui Stambulov, a gonit cu revolverul în mână pe unul dintre asasinii, însă trei gendarmi i-au ținut calea, amenințându-l, că l vor impușca, dacă nu se va opri. În momentul acela a apărut căpitanul de cavaleria *Morfov*, șeful poliției bulgare, și scoțînd sabia a început să dea asupra servitorului. Nenorocitul servitor a fost apoi arestat și în urma rănilor grele și a pierderii sângelui a murit și el.

Stambulov a fost dus la locuința lui, unde medicii l'au întins pe o masă, ca să-i caute ranele și să oprească curgerea sângelui.

Ori câte silințe și-au dat medicii să-l scape, el a murit în 18 Iulie c. la 3 ore și 35 minute dimineața.

Cadavrul fioros mutilat al lui Stambulov a fost ridicat deja alaltăieri pe catafalc. Lângă mort nu se vede, decât o singură cunună. Casa mortului a fost golă totă ziua, și nu se pôte vedé nici cea mai mică părere de rău a poporațiunei. Scirile telegrafice sosite din Sofia spun, că partea cea mai mare, ba am puté dîce apröpe totj locuitorii, n'au nici o lacrimă, nici un cuvânt de jale pentru nenorocita jertfă, și semne arată, că ei simpatisează cu ucigașii.

Înmormântarea lui Stambulov se face, la dorința familiei, ați (Sâmbătă) la 3 ore d. a.

\*

Îndată după crâncenul asasinat, prin-

cipiele Ferdinand al Bulgariei, care petrece la băile din Karlsbad (Boemia), a trimis soției lui Stambulov o telegramă, care în termi călduroși exprimă adîncă lui compătimire și regretele mari, ce le resimte la nenorocirea, ce l'a ajuns pe sfetnicul său de odinioară și pe credinciosul fiu al patriei bulgare.

De urma asasinilor nu s'a dat pînă acum, însă a fost arestat un individ cu numele *Tufektsieff*, pe care însuși Stambulov l'a numit de complice al faptei grozave. La casa lui *Tufektsieff* s'a făcut alaltăieri o perchisiția, aflându-se un revolver, ce are mare asemănare cu cel aflat pe locul crimei. Ca al doilea făptuitor e bănuït un alt individ cu numele *Halov*.

Tôtă lumea se ocupă cu acest asasinat criminal. Pusu-s'a în mișcare întregă presa din Europa, ba chiar și diplomația. Ochii tuturor sunt ațintiți mai ales asupra principelui Ferdinand, despre care se scie, că în timpul din urmă sta pe picior de inimiză cu Stambulov. Foile mari europene invinuesc pe principe, că și el ar fi complice moral în crimă.

Ministrul comun de războiu austro-ungar a imputernicit pe foia vieneză *„Neue Freie Presse“* să publice următoarele rënduri: *„Guvernul austro-ungar de esterne nu șovăsece a acusa pe principele Ferdinand și pe actualul guvern bulgar de complicitate morală în omorul svêrșit contra lui Stambulov“.*

*„Nord. Allg. Ztg“*, foia inspirată de cercurile curții din Berlin, publică un articol foarte aspru contra principelui Ferdinand, imputându-i, că i-a stat în putere a delătura asasinarea lui Stambulov.

Organul cancelarului german *„Hamburger Corr“* scrie următoarele: *„Principele Ferdinand și guvernul său, abia decă se vor puté scöte de sub invinierea, că și ei sunt complici în atentatul contra lui Stambulov“.* Bine ar fi, decă s'ar spăla de această inviniere, care ațîță și mai mult pasiunile de partidă și s'gduie fundamental susținerea ordinii în Balcani. E lucru de a doua mână recunoscerea principelui Ferdinand din partea Rusiei; lucru de căpeteniă e, că principele și-a pierdut încrederea înaintea întregii străînătăți civilizate.

O telegramă din Karlsbad aduce soirea, că principele Ferdinand ar fi abjîs la tronul Bulgariei, hotărîre, ce ar fi comunicat'o guvernului din Sofia prin telegraf. Soirea acésta însă nu se confirmă încă.

Din Berlin se telegrafizează, că în cercurile înalte politice e generală părerea, că *„cel mai cuminte pas al lui Ferdinand cr fi abdicarea la tron, în împurjările de față“.* În Germania domnesce o mare amărăciune contra lui Ferdinand. Tôte foile vorbesc de rău pe principe, că chiar și acum petrece în Karlsbad; decă ar avé numai un picur de cinste în el, ar merge numai de-

cât la Sofia. Foile germane, cari stau apröpe de guvern, provöcă pe marele ambasador german la Viena, contele *Eulenburg*, ca fără amănare să mertză din concediu la Viena, deoarece *„tripla alianță este serioas amenințată“.*

Dăm acuma și câte-va notițe biografice din viața Stambulov.

*Nicolau Stefan Stambulov* s'a născut la 31 Ianuarie 1854; la mörte a fost așa-dérâ numai de 42 de ani. Mai întăiu fû destinat preoției din care căusă fû trimis în seminarul din Odessa, ca se-și facă studiile teologice. Dér cariera liniștită preoțescă nu l'a mulțămît; pieptul său purta încă de pe atunci dorul eliberării patriei sale jugate.

Intr'o epistolă trimisă unui prețin dîce: *„Dî și nõpte mî bat capul o eliberarea nefericitei mele patrii. Până-ce nu se va întembla acest lucru (eliberarea) mă voi simți tot-déuna forțe nefericit“.*

A luat parte activă la mișcările bulgare din anii 1870 și 1873, sub conducerea lui Leoskij și Keincev.

După uciderea celui din urmă, se puse în fruntea mișcării el însuși. Cântecile lui războinice răsunau prin tôte văile și munții Bulgariei, aprîndînd sacrul foc al iubirii de patriă. Aceste cântece fură în mare parte cauzele răscolii dela Staro-Sagora. Dér acésta răscolă s'a svîrșit tragic, ér Stambulov fû silît să-și caute refugiul în Bucuresci.

Acest fiasco însă nu descuragiă nici de-cum pe Stambulov, el nu încetă de a corăspunde cu cei de inimă, rămăși în patriă.

Răscolă dela 1876 s'a finit cu un asemenea desastru.

Mai târziu ajunsse funcționar de stat, și în urmă deputat în dieta Bulgariei (numită Sobranie) Nu după mult ajunsse președintele Sobraniei. După abdicarea principelui Alexandru de Battenberg, întemplantă la 26 August 1886, a fost stăpânel factio al Bulgariei pînă la 14 Aug. 1887 când fû ales, ca principe al Bulgariei, Ferdinand Coburg. Urma regenta.

Ministru-președinte a fost pînă la finea lui Maiu 1894, în decursul căruï timp a căpëtat numirea de „Bismarek, al Bulgariei“. Pe stindardul lui sta scris: *„Bulgaria sa sebe si“* (Bulgaria pentru sine însă-și). Tôte sfortările îndreptate contra întregității Bulgariei le sfărîmă fără cruțare. Stambulov persecuta pe alții, dér si el era la rëndul său persecutat. Contra vieții lui se făcüră mai multe conjurațiuni.

În Martie-April veni pe tapet cestiunea școalelor macedo-bulgare. Schimbările de mai târziu aduseră cu sine necesitatea dimisionării lui Stambulov.

Cabinetul Stambulov își dedü dimisia la 29 Maiu 1894, după care a urmat Stoilov. Diarul lui Stambulov „*Svoboda*“

comunica articoli contra noului guvern pentru amiciția sa față de Rusia. Mai târziu porniră proces contra lui, sub titlul abuzului de putere de pe când fusese încă ministru-președinte. Procesul era să se svîrșească în Septemvra. Stambulov era acum formal morbos. Cererea lui ca să i-se dea pasport pentru străînătate, fû respinsă sub pretext, că e necesar la facerea investigațiilor ulterioare. Pumnalul ucigașilor însă nu așteptă pînă la tòmna, el se împlîntă în pieptul unui om, ce-și iubea cu căldură patria, dérâ tot-de-odată și domnia.

Un corespondent al *„Gazetei de Colonia“* a avut nu demult o convorbire cu Stambulov, pe care o publică numai acum. „Stambulov — dîce el — prevedea, că se atenteză în contra vieții sale. Vorbind de Rusia și de unitirile ei, Stambulov dîce de-odată cătră gazetarul german: „Să scii, că mă vor omori!“

„Nu crede așa ceva răsponse gazetarul, au fost destule ocașii pînă acum și totuși nu și-s'a întemplat nimic“.

„Te înșeli, dîce Stambulov, trebuye timp la tôte. Aud dela amicii mei, că acum e lucru serios. În cele din urmă, decă voi căde, amicii mei nu vor părsi femia și copii mei; dér n'ăși vré, căi nimicii mei să aibă acest triumf. Cei dela guvern se vor îngrijii, ca să soséscă din tötă Bulgaria telegrame, cari vor condamna pe ucigași, dér vor arăta și satisfaciunea „poporului“ de a fi scäpat de „tiranul urgisit“.

— „Da ce vorbesci! eu nu cred, că chiar aceia, cariți sunt astădi adversari, ar puté să apröpe un atentat contra D-tale“.

— „Voi europenii trăiți prinții de decî de ani, și încă nu ne cunöșeți. Suntem un popor selvatic, cu tôte însușirile sale bune și cu tôte greșelele sale!“

„Ai date sigure despre conjurațiunea contra D-tale? Și cine ar fi cei conjurați?“

„Sciu cu tötă pozitivitatea, că s'a adunat o bandă în Uecbunar (un suburbu al Sofiei), care se deprinde în arme. La părere lucrul ar fi pentru Macedonia; guvernul care nu scie peste tot, ce voiesce, îi dă pace. Noi însă scim, că între acești omeni sunt și ucigașii lui Belcev, cari s'au jurat să mă omöre pe mine, pentru că să răsborne pe Panița și pe cei patru spândurați după procesul lui Belcev.

„E lucru ciudat, că și principele este pus pe listă. El a fost, ce e drept, acela, care a dat ordinul să fiă impușcat Panița și apoi încă în aceeași dî a plecat la Karlsbad. Banda despre care'vei vorbesc, constă din Rosarev, Hala Arnaut, Tufektsieff și alții. Tufektsiev e condamnat în Constantinopol pentru omörirea lui Vulovicî la 15 ani temniță; cu tôte acestea se plimbă pe aici negenat. Ba a fost numit chiar funcționar la calea ferată, rămâne însă aici și-și trage lefa. Comisarul turcesc a cerut estradarea lui. Nacevicî însă l'a rugat să renunțe la

Popa Sofron a oftat greu și a scos o hârtie mototolită de tot din potcap.

— Sfinția ta, scii bine, că nu cetesco bisericesece, — a răspons mama Filofteia mâniașă pe popă, pe blogocin și pe totă lumea. Popa îi căduse pe neașteptate acasă, tocmăi când dădea muscele afară, ca de obicei, și aștepta pe notar, care dela un timp încöce nu sciu de ce, cam des venea la casa popei când Sfinția Sa nu era.

Satul vorbea multe, dér cine-i în stare să asculte, câte de tôte se vorbesc în sat; că de, gura lume-i slobodă numai pămîntul o astupă, vorba celuia. Numai în gura lumei să n'ajungă! Gurile rele vorbeau, că odată a eșit notarul dela preotésă în zorj de dî, când părintele era dus la iarmaroc la Orhei, ca să vindă o pereche de boi.

Popa stătea cu serisörea întinsă spre preotésă.

— Cetesce-o părinte, că dör n'ai luat câmpii.

Popa a cetit cum urméză:

„Părinte, să fi gata, poimăine 'n spre sérâ, pe la cincî césuri va sosi Înalt Prea-Sfinția-Sa Archiepiscopul nostru Pavel și se va opri pe la Sfinția Ta,

va sluji liturghia, va face revizie sfințelor daruri, mirului, cărților, are și o jalbă! Mă înțelegi Sfinția Ta, are și o jalbă“.

— Preotésă, preotésă, ne-am prăpădit; înțelegi tu, are și o jalbă, o plângere asupra mea dela vre-un mișel... sciu eu dela cine?

Popa numai a oftat greu și s'a pus pe scaun lângă masă. În oglinda de pe päretele din față-i, se vedea obrazul părintelui galben, ochii perduți și përul muïat de sudöre și lînii.

— Of, părinte, când te aud vorbind așa, mă prinde mai mare scärbă, a dîs mama Filofteia, ești mai rău decât o muere, a greșit D-deu, că te-a făcut bărbat. Ți-ar ședea mai bine cu furcă, decât cu cădelniță! Rușine, părinte, rușine! Eu is o femeie slabă, și veđi nu-mi pierd curajul. Ține-ți firea! Ei și ce, decă este vr'o plângere-va împotriva Sf.-tale? Ce rău ai făcut cui-reu! Cui potți face Sf.-ta rău? Toți îți fac rău, tot satul își bate joc de Sf.-ta. Potți să-i spu arhierelui chiar așa. Și pe urmă? Arhierarul nu-i lup, nu te-a păpa. Va sosi, va căuta, va sta la noi la masă și va pleca. Ia-i mare lucru?

— Preotésă, preotésă, Dumnea ta vor-

besci, ca o femeie, a răspons părintele Sofron. Cum să îndräsnesc eu, să vorbesc cu prea Sfinția-Sa, când oi vedé eu fața lui cea luminată, pierd glasul și gura mea va fi mută, cum dîce prorocul Zahariea la cap cincî... (așa-i par'că?... și Dumnea-ta dîci să-i vorbesc, este cu puțință?)

Preotésă s'a uitat lung la popă cu jale și cu dispref, și a clătinat din cap.

— Lasă, atunci voi vorbi eu! Nu te teme!

Pe urmă a șters oglinda și a început a se căuta într'enska. Era mama Filofteia grasă, rumenă, cu ochi frumoși albaștri, nu i-ai fi dat mai mult de 30 de ani, deși avea 35. Privindu-se cu mulțămire în oglindă, preotésă a zîmbit, puțin arătând două rënduri de dinți mărungiți și albi.

— Lasă pe mine, părinte, și du-te acuma de caută ceva bunșor pentru masă, ca să avem cu ce primi pe Preașfințitul. Plăcă!

Popa s'a sculat, a oftat, s'a frecat c'o mână la șale și a eșit.

Peste vr'un sfert de cés ajunsese părintele Sofron pe la marginea satului. Cu capul plecat, cu pălăria lăsată pe ochi,

mergînd încet și gînditor, ajunsse la casa vechilului Ion Podobă.

— Bună ziua! ce mai faci, părinte? Sănătos?

— Sănătos, muțămim! Dér ma-ta, chire Iöne?

— Și eu, slavă lui Asmodeu. Ce mai lucrezi Sf.-ta, ai măntuit de prășit?

— Nu încă, mai am în ogorul cel de lângă părau, ca vr'o trei cirte.

— Is frumoși păpușoi?

— Așa potrivitiți, slavă Domnului.

— Șeđi, părinte.

— Mulțămim, că nu stau mult!

Popa a tușit, a dat de pe frunte o viță de pë și s'a pus pe un jilț.

— Ce mai face cocöna preotésă?

— Ea, ca prin casă, scii, răsponse părintele Sofron, tot se porăsece cu gospodăria. Apoi după o tăcere cam lungă — Eu, chire Iöne, am venit se rog de ceva, (aici popa a tușit érăși în mână...), să te rog de ceva, de mare trebunță... nu ca pentru mine, dér mai mult din punct de vedere, dîcînd așa, pentru obștie, cum dîce sf. Iön Bogoslovul: „Să fiți voi pentru noi, tarii pämîntului, ca pentru Christos.....“

ea, căci estradarea lui ar face numai sânge rēu in contra Turciei, și ar atita agitația macedoniană.

„Tufektsiev, adause el, va fi arestat și-și va face pedepșa lui aia. Cu tōte acestea, el e liber. Velicov, care in procesul Belcev a fost condamnat la 15 ani temniță, őr după retragerea mea a fost grațiat, este ađi procuror in Lovcoa. Ce se mai aștepti atunci! De ani de ăile se lucreză aici cu revolverul și cu pumnalul; s'au dat 6mēii la acēsta, cum se dedau in rēsboiu la vērșarea de sânge. Acum avem rēsboiul civil, pe care guvernul il aștă numai, pe cānd noi mai înainte am fost nemiloși numai față cu cei in adevēr culpabili.

„Rēmășitele acestor culpabili și pēcătoși, sunt astăđi de-asupra. Pe Stoilov (ministru președinte de ađi) nu-l ascultă nici colegii, nici funcționarii sēi; de ce se nu fiă dēr omorit „tiranul“ setos de sângele poporului!“

## SCIRILE PILEI.

— 8 (20) Iulie.

**Adunări.** Despărțemētul XIII (Abrud) al Asociațiunei Transilvane își va ține adunarea generală in 11 August n. c. 6rele 10 am. in biserica gr. or. din *Sohodol-sat*. — Despărțemētul VII (Hațeg) al Asociațiunei își va ține adunarea in 16 (28) Iulie c. 6rele 10 am. in biserica gr. cat. din *Petreseni*. — Despărțem. XVI (Sălăgian-Chioran) al Asociațiunei își va ține adunarea la 11 August st. n. in *Șimleul-Silvaniei*. In aceeași ăi se va ține la Șimleu și adunarea generală a *Reuniunei femeilor române sēlăgene*, impreunată cu o esposiția de lucruri de mână femeesci. La tōte aceste adunări Românii sunt invitați a lua parte in nūmēr cāt mai mare.

— 0 —

**Recunoșcința poporului.** Din *Sasca montană* ne scrie un abonent al nostru, că d-l învățator *Constatin Ungureanu*, care a servit 36 de ani ca învățator in *Sasca*, a făcut la sfirșitul acestui an scolic ultimul examen cu copii, retrăgându-se in pensia. Inima poporului român din *Sasca* e plină de recunoșcință față cu acest brav învățator, căci ętă ce ăce abonentul nostru, care cu învățtura cāștigată in scōla d-sale a ajuns sē cetēscă astăđi „*Gazeta Transilvaniei*“: „Noi ne-am socoti pe noi ca cei mai nemulțamitori pe lume, decă nu ni-am arāta recunoșcința, care este datorința nōstră cea mai sântă. Părinții noștri ni-au dat viața, őr dela d-l învățator am învățat măestria de a viețui cu înțelepciune, — și acēsta e mai mare, decāt aceea. D l învățator ne-a luminat mintea nōstră cu frumōse învățături și a îmbunătăt inima nōstră cu înțelepte sfaturi. Acestea tōte au pētruns simțirile nōstre și ne-au făcut sē vedem, că pedepșele, ce le

primeam odată dela dumnialui, au fost nu-mai urmările dragostei. Inimelē nōstre sunt pline de mulțamire pentru tōte facerile de bine ale d-sale, și-l incredințăm, că in tōtă viața nōstră nu va trece ăi, in care sē nu rugăm pe Dumneđu, ca sē-i dăruească ani mulți și sântate statornicā. — Al d-sale scolar de odinioră *I. P.*“

— 0 —

**Pētra fundamentală** dela edificiul bisericii române gr. or. din Cetatea Brașovului, se va așeđa Duminecā in 9 (21) Iulie c. la 11 6re a. m. in Tērgul grăului Nr. 5. La acēstă ceremoniā religiōsă, precum și la așeđarea documentelor, se invită parochienii și tot publicul românesc a lua parte.

— 0 —

**Fișpan al comitatului Tērnevei mari** este numit *Sāndor Lāszo*, fost pănă acum vicespan al comitatului Mureș-Turda.

— 0 —

**Starea sēmēnăturilor.** In ținutul Grădiștei de lāngă Hațeg, ăice „*Revista Orēsției*“, recolta anului acestuia promise a fi una dintre cele mai bune. Sēmēnăturile de tōmnă, deși rar, dēr spicole sunt încārcate, őr cuurazele in timpul acesta cald și ploios se desvōltă de minune. Numai de le-ar fi de bine, cum ăice țēranii, adecā de ar scāpa de o grindinā. Fānațele de luncă sunt bune, dēr cele de munte sunt slabe. Pōme nu se vęd a fi prea multe.

— 0 —

**Nenorocire între lucrătorii minelor de cărbun din Petroșeni.** Lunē in 15 Iulie st. n. după amēđi la 6 6re, cānd de regulă se schimbă lucrătorii, in minele de cărbun s'au întâmplat o nenorocire. Cānd 4 lucrători au plecat din locul, unde au lucrat, sē ėsă afară, din nebagare de sēmă s'a aprins gazul și așa inaintea acelor 4 lucrători s'a surpat baia incāt au rēmās închiși și au ars in ruină. In ăiua de 16 Iulie pretura din Orēstie sub conducerea oficiantului pretorial d-l Ioan Vassiu, au făcut dispozițiunile necesare și abia cu mare greutate s'au scos cadavrele de sub pāmēt; mai mulți lucrători au fost greu rāniți.

— 0 —

**Condolențe d-nei Stambulow.** Imediat după ce au primit scirea atentatului comis Lunē sēra contra d-lui Stambulow, fostul prim-ministru al Bulgariei, — sorie „*Timp*.“ din București — M. S. Regele Carol și guvernul român s'au grăbit sē transmit d-nei Stambulow adēnca lor părere de rēu pentru nenorocirea, de care a fost lovită. Reprezentantul guvernului român la Sofia s'a in scris, impreună cu toți ceilalți agenți diplomatici, la locuința d-lui Stambulow.

— 0 —

**Cu ocașia serbării pentru proclamarea Republicei franceze a fost Duminecā** treoută la legațiunea francesă din București recepțiune. D. E. Mavrodi, directorul divi-

siei politice din ministerul de externe român și actual locțiitor de secretar general, a felicitat pe d-l conte d'Aubigny, ministrul Francei, in lipsa d lui ministru de externe Al. Lahovari, care era reținut la Sinaia.

— 0 —

**La congresul de geografă,** ce se va ține sēptemāna viitoare la Londra, România va fi reprezentată prin d-nii G. Lahovari, președintele înaltei Curți de compturi, și Gr. Tocilescu, senator și profesor universitar.

— 0 —

**Bașibozucii?** Legațiunea otomană din București face cunoscut următoarele: „Unele ăiare europene au anunțat, pe temeiul unor sciri culese din isvor bulgar, că guvernul otoman s'ar fi servit de bașibozucii pentru urmărirea brigandilor, cari s'au ivit acum pe linia de demarcația turco-bulgară. Scirile acestea sunt absolut false“.

— 0 —

**Lup turbat.** O telegramă din Fetești (România) spune, că alaltăeri diminēta, in ăori de ăi, un lup turbat intrānd in comună, a mușcat doi 6meni la față, doi cai și un porc. Din fericire, lupul a putut fi impușcat fără sē mai facā alte victime. Unul din cei doi 6meni mușcați a plecat indată la București, spre a fi căutat la institutul antirabic.

— 0 —

**NECOROLG.** Valeriu Fărcaș, absolut al scōlelor comerciale de stat din Lipoava, fiu al d-lui Atanasie Fărcaș, învățator pensionat in Braznic, — a rēposat la 15 (27) Iunie c. in etate de 20 ani. — **Anastasia Morariu**, elevă de cl. VI in pensionatul din Seghedin, fiica d-lui Const. Morariu din Bocșa română, a rēposat la 3 (15) Iulie in etate de 16 ani. Fiă-le țērina ușorā!

— 0 —

Celebra operă a părintelui Kneipp „*Cura de apă*“, care apare de trei ani in editura *Ignatz Herz*, București, e o carte fōrte folositōre. Ediția III-a, care a apărut in curend constă din 4 opuri, anume: I *Cura de apă*; II *Testamentul meu III Cum sē trăiți*; IV *Conferențe publice*, și e arangiată atāt de practic, in cāt chiar Germanii și Francesii o preferē originalului, — căci in originalul german ori in traducerea francesă, trebuie căutată fiă-care bolā in 4 volume, pe cānd in traducerea romānescă, ediția *Ig. Hertz*, e combinat in acelaș volum pe un singur loc, tot ce a ăis Kneipp cu privire la fiă ce bolā in tōte cărțile sale. — De exemplu bolā de stomac o gāsım in textul german la pag. 289 in *Cura de apă*; la pag. 234 in *Testamentul meu*; pag. 269 in *Cum sē trăiți* și pag. 229 in *Conferențe publice*. Pe cānd in ediția romānescă a D-lui Ignatz Hertz tōte aceste 4 descrieri ale bōlei de stomac, le gāsım complete, traduse intocmai după original dela pag. 418 pănă la pag. 427.

Așa sunt arangiate tōte bōlele din operele lui Kneipp, că nu trebuie căutate prin 4 cărți și nief sē se plătescă pentru 4 cărți. Prețul operelor complete in 2 volume e de 3 lei.

## Sciri telegrafice.

**Viena, 20 Iulie.** Se asigură, că tōte scirile despre abdicarea la tron a principelui Ferdinand și despre proclamarea fiului sēu prințul Boris sub o regentă rusescă, sunt false.

**Sofia, 20 Iulie.** In urma purtării vătămētōre a familiei lui Stambulov față cu trimișii prințului Ferdinand, acesta a adresat marēșalului curții o telegramă, in care interđice casei sale civile și militare 6ri-și-ce participare la imermētarea lui Stambulov.

**Sofia, 20 Iulie.** Ca bănuifi, că au luat parte la asasinat au fost arestați Halev și Georgiev. Georgiev a mărturisit participarea sa la omor. Se pare că se tractēză de un act de rēsbunare, de-6rece Stambulov a denunțat autorităților turcesci pe Georgiev, care după procesul lui Panița fugise in Macedonia.

**Sofia, 20 Iulie.** Intr'o scrisōre circulară, ministru-președinte Stoilov face cunoscut prefectilor, că cu ocașiunea presentării deputațiunei bulgare inaintea Țarului a ăis Obrutsev, că Rusia nu voesce sē trimēță oficeri in Bulgaria, de-6rece armata bulgară și-a dovedit hārnicia sa la Slivnița. Țarul ăise, că păstrēză pentru Bulgaria sentimente binevoitōre.

## O circulară in cauza șcōlelor nōstre.

Prea Sāntia Sa părintele episcop Ioan Mețianu dela Arad a adresat organelor școlare confesionale din diecesa Aradului următōrea circulară, asupra căreia atragem atențiunea cetitorilor, cu deosebire a învățatorilor și a directorilor șcōlelor nōstre confesionale:

*Tuturor pt. protopresbiteri și inspectori școlari, preoți, directori locali și învățatori in diecesa Aradului.*

Au obvenit adese-6ri casuri, că unele organe și corporațiuni de ale nōstre, au negles repararea și curățirea edificiilor de șcōlă și a localelor de învățamēt in timpul potrivit, din care causă nu s'a putut începe anul următor școlar la terminul presciris, dāunāndu-se astfel învățamētul și atragēnd asupra nōstră feluritele reflecșiuni din partea autorităților de stat și municipale.

(aici pe bietul popă l'a apucat așa tuse, că putea sē se îneca, de nu-i dădea vechilul un pahar de apă).

— Ea lasă, părinte, pe Ión Bogoslovul și spune ce ai de spus!

Popa se incurcase acuma de-a binele. In fața acestui vechil tīnēr, pătea tot-de-auna așa, își perdea curagiul, deși mult curagiu nu aveabietul popă nief față cu alții. De Podobă se teamea, i-se părea prea învățat și apoi vechilul odată i-a fost spus, verde in ochi, că nu crede in Dumneđu, cānd cela il întrebă, de ce nu vine câte odată pe la biserica. De atunci se feria de daraveri cu vechilul; de-l vedea intr'o parte a satului, el apuca in alta. Popa soiea, că „de omul abraș sē tai pōla sē fugi.“ Cānd s'a întēlnit odată cu vechilul la o nunță, părintele a scāpat crucea din mână și a incurcat slujba, de-au rēmās bieții 6meni necununatăi după tōtă regula. Tema Sfinției-Sale era neintemeiată.

Podobă era ales de bun cu toți, chiar popa nu putea spune nimica de rēu împotriva tīnērului. — Bun, bun, nu ăice, om blajin, ca un copil, dēr ce ț-i bună, nu crede in Dumneđu! Vrea sē ăică antihrist, vrea sē ăică vrājmașul lui Christos

și al meu! — Popa, bun și el, lua cāt ii dau țēranii. Popa, ăice, îi plăcea vechilului. De multe ori voise sē facā prieteșug cu dēnsul, dēr vēđēnd frica popei l'a lāsāt in plata Domnului. Acum vēđēndu-l, că a venit singur, fără a fi poftit, vechilul se mira mult, dēr și-a ascuns mirarea. Pe bietul popă numai frica de Preasfințitul Pavel l'a mānat, numai cānd a vēđut ouțul la os, l'a făcut sē vie singur la antihrist in casă.

N'avea bietul nief încātrāu. Cu ce sē ospēteze pe Sfinția-Sa? Grozav era vechilul, dēr Preasfințitul și mai și. A venit decī la Podobă sē cēră.

— Ț-a trecut, părinte? l'a întreat vechilul după un timp.

— Mulțumesc, trecut... ești prea bun... Ți fac supērare... nu face nimic, adică nu, mē; ertă.. nu eu, dēr proetesa... nu tocmăi ea singură, dēr eu din partea mea m'am gândit... ea a ăis: „Lasă-te pe mine, părinte, și du-te acū de cautā ceva bunior pentru masă, ca sē avem cu ce primi pe vrōs Sfinția Sa...“ Aci s'a oprit popa neștiind, ce sē mai spue.

— Nu te înțeleg, părinte, lāmuresceme, ai nevoie de mine?

— Da, da, tocmai de dumnēta era vorba... adică nu de dumnēta, dēr de bucătarul dumitale, vorba este, că el e fōrte bun și ar putē gāti ceva potrivit pentru stomacul prea Sfinției Sale.

De ce mai mult vorbea popa, de ce vechilul il privea mai cu băgare de sēmă. — Bietul om, gānda el, li lipsesce o dōgă. De trebă-i; dēr ce ț-i bun, decā e intr'o urechiă. Toți pletōșii m'i sunt uriiți, acesta mi-ar plăcea, d'apoi, decā e nebun... — Popa par'că îi ghicise gândurile lui chir Ion.

— Sē-ți spun curat, a început el odată, adunāndu-și tōte puterile, am nevoie de bucătarul dumitale, sē-i dai drumul māne... am mare nevoie... poi-māne so-sesce... face revisie... și ar trebui o masă, înțelegi mă-ta, bună sē fiă!

— Va sē ăică e vorba de bucătar? Bine, a rēspuns vechilul. — Popa tot nu se sculă.

— Apoi cānd mē gândesc, că māmăliga e fōrte bună, dēr cum s'o dai la masa arhierelui? E cu puțință? Și ce sē fac? La cărciumă, afară de covrigi uscați, nu găsesci nimica... apoi de, covrigii sunt bunī ei, dēr stomacul arhierelui pōte că...

sciū și eu... n'ar fi bine iş-i dau la masă covrigi... Nu-i vorbă, am pesmet... dēr scii an s'a făcut grāul cam cu neghină și puțin, am pus orđ, ca tōtă lumea... Ce sē facem, n'avem de ajuns... Decā ai fi bun sē-mi dai... (Tusea era sē îneca acuma chiar cu totul pe părintele).

Vechilul ridea și dădea prietenesce popei cu pumnul după cap.

— Of! a dracului tuse... sē ferescă Dumneđu... adecā, cāt trāesce omul tot pēcate face... ce am ăis?

— Bine, părinte, îți dau și pāne, mai ai nevoie de ceva?

— Da, a rēspuns el, dēr n'am îndrāsinit sē cer, ești și așa pre bun... îți fac ostenelă...

— Lasă-mē cu ostenēla, ce ostenelă?

Hei, spune ce mānāncă, bārbosul dumniāvōstrē!

— Care bārbos? a întreat popa cu naivitate.

— Apoi nu e vorba despre popa peste toți popii, adecā de prea cuviosul Pavel?

— Da, dēr dumnēta, așa vorbesci de dēnsul? Țēu e pēcat, că șed eu aici...

A preveni aceste disordini, dispunem încă de acum cu începerea ferilor școlare, curățirea și repararea edificiilor de școlă și a localelor de învățământ peste tot. — P. T. protopresbiterii și inspectorii școlari vor dispune, și în particular, la fiș-care parochiă, unde cunoscută lipsa de lucrări mai speciale și intensive, anumind și indigitând lucrările de întreprins.

După experiențele din anul trecut școlar, cu durere ne vedem îndemnați a accentua curățenia, o recerintă, ce nu s'a satisfăcut încă deplin. Multe școlări au curatori, angajați de către comitetul parochial, atârși indiviși, cari nu cunosc regulile de curățenie, nu postulatele sanitare ale unui local de învățământ, în scurt nu știu ce și când este curat. Ar trebui să le fiș- învățătorilor de ajutor, dâr de pedecă le sunt de multe-orî. Pe cine să tragem la răspundere? Pe învățătorii! Decî unde nu sunt curatori cu recerută calificățiune, acolo protopresbiterul și directorul local școlar vor stârși, ca comitetul parochial să impună învățătorului curatoria, cu sarcină și cu remunerațiune cu tot, pentru-că fiind curățenia o disciplină școlară, noi pe învățător îl putem chiăma în proces disciplinar, pe cum pentru necurățenia elevilor, așa și pentru murdăria localelor.

Localul de învățământ trebuie să conserve, și în feriile mari, nevătămat postulatele menițiunei sale. Aceșta o spunem, ca să combatem un obicei rău, ce s'a încuibat, adecă obiceiul de-a folosi acel local la scopuri profane. Fiind-că în ferii e gol acel local, crede icî comuna să-l folosescă de deposit, colea învățătorul de magazin pentru bucatele, ce le adună, ba avem casuri în cari câte un local de școlă a devenit cuibar de galițe. Aceșta nu se pôte suferi. Depozitele și magazinele produc umeđelă și muceđelă, daunescă păreții și infiltrăză acelu local miasme, ce amenință lung sănătatea școlarilor; ér rămășițele după galițe, decă au pârșuns în podele, podelele s'au înpregnat, de nu mai sunt bune, nu ese răul din dōscă, séu scândură, în butul frecatului și al leșiei.

Metodul învățământului reclamă ton, voie, spirit, adecă o veselă a școlarilor. Școlarii veseli se găsesc numai în locale frumoșe, curate, cu icōna lui Christos pe pârte.

Avem cu toții experiențe, că ce mare desclinire este între școlă și școlă. În locale neingrijite: învățătorii supârși, elevii busumflăți și de certă. Decî recomandând curățenia, nu sarcini nouă voim să impunem acum onoratului corp didactic, ci oferim avantajie în folosul învățătorilor și în al învățământului.

Aduserăm aci numai câte-va exemple, pe când sunt forțe varie relațiunile locale, decî pt. protopresbiterii și inspectorii cunoscând variațiunile la edificiile școlare din cercul submanuat, vor lua inși-și măsurile

și dispozițiunile particulare la fiș-care parochiă, luminând și îndemnând comitetele parochiale, preoți și învățătorii, la curățirea abusurilor.

Avem decî și în timpul ferilor datorința a purta grije pentru curățenia localelor de învățământ, și anume să le ventilăm regulat spre a svēta păreții, ér în acele locale, în cari s'au simțit mirosuri grele, să aședăm var séu cărbuni spre desinfectiune, în fine pentru restaurarea localelor umede să fiș consultați zidarii. Și pentru-că comunele sunt bine provădute cu medicî oficiali, comitetele parochiale pot sé-i invite în casuri singurate ca da îndrumări, a censura peste tot condițiunile sanitare ale edificiilor, vrem să dăcem, că medicul sé vină a colauda curățenia, cum pretinde oficiul dēnsului. Mai departe, a griji, ca școlă să aibă îndemână fântână cu apă bună, este o datorință a antistiei comunale, decî dēnsa încă trebuie invitată să sé-și împlinescă oficiul. Curtea școliei, frumoșe séu s'o împodobescă unui învățătorii, și de ce nu fac toți aceșta?! Învățătorii séu, că mâne-poimăne sunt trei sute de anî, de când Toridelli, filosof și matematic, a dîs, că „grōpa de gunoi este baia cea de aur a plugarului“, decî sé premărgă cu esemplu, adecă economul cel bun nu ține gunoiul în ocolul séu, până sé pără evaporând a pagubă, séu — precum a fost cazul an — până sé vină organele administrațiunei, sé constringă la curățire și scōtere, de tēma morburilor molipsitoare. Ci economul înțelegt duce gunoiul în grădină și pe holdă. Așteptăm dela iubii noștri învățătorii, să pōrte grije pentru curățenia școlierilor și a grajdurilor din jurul edificiilor școlare, pentru starea corăspunđtore a umblătorilor, să gunoescă grădinele școlare, că așa se împreună estetica cu higiena și economia, și împreunarea acēșta o pretinde cultura.

Societatea ne arată cu degetul calea, ce a luat-o spre întărire și desvoltarea sa; dâr acum e un obligament general la școlă cotidiană, și pârșintele care a negles înscrierea pruncului séu de bună voie, ajunge sé-l vadă înscris din oficiu de către autoritatea publică, ér pentru absențele școlare se croesc glōbe și alte pedepse, ce caută să le supōrte cei vinovați, și nu li-se șede frumos. Dela învățatură purcedem la curățenie, care încă era numai facultativă până de ună-đi, dâr acum pe calea desvoltărei a ajuns un obligament general, de sub care nu ne putem subtrage, decă vrem să scăpăm de multele feluri ale mizeriilor și ale morburilor lipicioșe; adecă la curățeniă încă este îndreptățiță pedepșirea celor vinovați, și nu li-se șede frumos celora, cari așteptă să vină glōba. Glōbe cu sute de florini au dictat și au încassat organele administrațiunei civile an, de prin atari locuri, unde noi credeam, că avem bărbați harnici în fruntea afacerilor

noștre. Ne este cu greu să spunem aceste fapte în public, dâr a le tăinui ar fi păcat!

Autonomia în afacerile noștre bisericesci și școlare — e un principiu frumos, unde găsece o aplicare genuină; va sé dăcă, cu autonomia unde se guvernăză, acolo premerge mai întâi învățatura, apoi vine lucrul. Decî cerem dela organele noștre să învețe și să lumineze poporul, când îl chiamă la un lucru séu la o întreprindere. Luminat omul autonom, lucră cu buauriă; cei neluminați fac crimpițe. Aducem esemple: Decă cerem să podescă școlă, sé-i esplicăm întâi importanța acestui lucru, că împedecă miasmele, ce evaporăză în continu din pământ, și cari întrând în localul școliei, strică sănătatea școlarilor; că un local podit se pôte curăți mai cu îndemănare, scî. Până nu-l luminăm despre acēșta, decă a și făcut podele, nu le grijesce, se sparg și se aruncă, încat nu fac serviciu pentru oprirea miasmilor, nici pentru curăție, și pentru-că astfel sunt urite la vedere, ne causăză impresiuni neplăcute și ne desgustă dela sala de învățământ. E mai greu a-i indupleca pe poporenî să facă ferestri dupe la salele de învățământ. Trebuie însă, ca și în astă priviță să încordăm stăruițele și nisuițele noștre, spunēndu-le credincioșilor atāt condițiunile igienice, cât și interesul economic, că adecă se economisēză și se cruță lemne multe, ér lemnele devin tot mai scumpe.

Acēșta sunt în scurt vederile noștre despre curățirea și repararea edificiilor școlare și a localelor de învățământ sub timpul ferielor. Le-am adunat în acest cercular, care tipărit în număr recerut de esemplare, se trimite la fiș-care pt. protopresbiter și inspector școlar. spre a'l comunica cu parochiile submanuate, cu pt. preoți, directorii locali și învățătorii.

Despre rezultatul dispozițiunilor acestora așteptăm raport dela fiș-care protopresbiter și inspector școlar până la 25 August a. c., observând, că pt. protopresbiterii din districtul consistorial dela Orade, vor trimite rapōrtele lor la acel Venerabil Consistoriu.

Ara d, 12 Iulie 1895.

Ioan Meșian. m. p.  
episcopul Aradului.

## Esamene la sate.

Bănia, 15 Iulie 1895.

Stim. D-le Redactor! În anul acesta s'a ținut esamenul de vară la școlă noastră comunală din Bănia, cercul Bozoviciu, în 6 Iulie n. c. S'a început la 8 ore, fiind preșenti 90 de școlari și 32 școlărițe, în fața unui public frumos, care a constat din comisiunea esaminateore în frunte cu d-l jude comunal Ioan Cenda, ca președintele eforiei școl., și parochul local Vichentie Pirtea; Serafin și Bololloy, primi codreni, mai mulți membri din comitetul com. și antistia, precum și mulți părinți de ai co-

piilor, ba pe la mijlocul esamenului și fērestrile școliei erau baricadate de public.

La intrarea în școlă ni-a supriș im-podobirea salei, pe ai căreia pârșți atârșau cununî de flori de tot felul; la mijloc era masa comisiunei, pe care, întru buchete de flori frumoșe arangiate, erau clasificățiunile, programa esamenului, catalogul de dî, protocolul despre materia propusă în decursul anului, protocolul cu observările și subscrierile celor ce în decursul anului au vizitat școlă și propisele școlarilor, forțe frumoșe sorise. Esamenul s'a început cu o rugăciune frumoșă, apoi cu religiunea, propusă tot de d-l învățător, și apoi pe rând, după program, s'au esaminat din fiș-care studiu.

D-l învățător al nostru, Nicolae Bărsan, în toți anii a dat cu copiii noștri esamene forțe bune, dâr esamenul din anul acesta a întrecut totă așteptarea noastră. Onoratul public pôte sé-și închipe rezultatul esamenului, când acesta s'a început dimineța la 8 ore și a durat pân' la 1 oră d. am., căci cu tōte, că erau încă de eu séră pe nemăncate, cum e datina noastră în dî de sērăbătoare, a nu prânđi, totuși nici unul n'am simțit nici o ostēnelă, ci am fi vrut să tot ascultăm la fiș noștri cum sciiau răspunde de frumos.

Toți, toți sciiau ceti, scrie și soociti. Copii de 6 ani de câte 4—5 luni la școlă scriau pe tablă cuvinte și dăceri dictate de noi, și le ceteau iute și frumos; ér cei din clasele a 3 și a 4 din Gramatică, Geografiă, Istoria naturală și Istoria patriei etc. așa răspundeau de frumos, și atāt erau de veseli, de-țî era mai mare dragul de ei.

Înainte și după esaminarea din fiș-care studiu, iți era mai mare dragul, cum școlarii și școlărițele dela 6—11 ani eșiau înaintea noastră, a publicului, și declamau poesii așa de frumos și la înțeles, de-țî scăpau lacrimile de bucuriă.

Sciiau copii, bată-i sé-i bată, și ungeresce, le ámbla gura ca mōra. La provocarea mea, că de ce sparge capul copiilor și cu limba ungerescă, d-l învățător mi-a răspuns, că așa prescrie legea școlara.

Cântările în trei voci ne-au delectat forțe mult. La finea esamenului D-l jude comunal Ioan Cenda premiă, din al séu, mai mulți școlarii și școlărițe cu bani.

Cu un cuvēnt dîs, esamenul din 6 Iulie a. c. dela școlă noastră comunală, care deja de 15 ani trecuți, este condusă de învățătorul nostru Nicolae Bărsan, a fost un esamen strălucit, dovedind pe deplin zelul învățătorului și progresul școlarilor, pentru cari și comitetul școlar în ședința sa din 10 l. c. a aflat de just a-i exprima mulțămimă protocolară; dâr și eu împreună cu toți părinții copiilor, foști de față la esamen, îi esprimăm publice mulțămimă noastră... D-đeu sé-l trăescă cu întrega sa familiă mulți ani, ca și de aci înainte, în toți anii să ne mai facă atari bucurii mari.

Un părinte în numele soșilor séi.

bine, decă e așa... fiș ce va fi... mare e D-đeu.

— De, de, iartă-mē părinte, n'am voit să te obiđuesc, uită vorbele mele; va sé dăcă: bucatarul, pâine și vin.... atăta? Dēr scii, e prea puțin! Din vin și din pâne numai Christos pôte să facă ceva...

— Ér ai început, i-a curmat popa vorba, decă e așa, mē duc.

— Stăi, părinte, ce dracul, nu fi hurșuz, nici nu știu cum să mai vorbesc cu Sfinția ta; dăceam, că vinul și pânea nu vor fi de ajuns; mai trebuie ceva, ceva bunșor.

— Pesce, a dîs popa, pesce prospēt!

— Va sé dăcă ai pesce? Bine și asta... dēr alt-ceva?

— Nu, nu, eu n'am pesce, dēr în iazul boeresc, decă ai fi așa de bun să mē lași să prind...

— De ce nu, forțe bine, dute și prinde, dēr trebuie să mergeți mâne la rēsăritul sōrelui...

— Da, soiu, sciū, dēr veđi, că este o încurcătură, n'am năvod, aici e trēba.... Prinșese popa la curăgiu, vorbea mai deslușit și câte odată chiar ridea.

— Hai, ghidi, popă, sé-ți dau și năvodul, vré sé dăcă? ridea vechilul. Bine, așa sé fiș, cum a dîs sfântul duh! Așa e par'că?

— Ma-ta ér ai început... apoi veđi... nu e bine, mē mării, nu-mi trebuie nici pesce, nici năvod, mē duc. (Și chiar se sculase popa).

— Dēr, lasă acum, nu te mai mânia, nu e vreme, închipesceți, că n'am dîs nimic. Fiș, dîc, iți dau și năvodul. Ômeni ai sé-l tragă?

— Of, of, a răspuns popa, aici e vorba, era sé mē întreb...

— Cum, l'a înterupt vechilul, vréi sé-ți trag și năvodul? Ridea acum cu hohot vechilul, bătēnd pe popă pe umăr.

— Nu, nu, dēr era numai sé-ți spun... cum și ce s'a întâmplat. Înainte de-a veni pe la d-ta, am trecut prin sat și am vorbit cu vre-o doi trei creștini. — Sē dați dîc, ajutor, că nu e numai pentru mine, dēr și pentru voi, pentru sufletele vōstre... sé dați ajutor la tras pesce.

— Va sé dăcă, ai sciut, că am sé-ți dau voe și năvodul? îl întrebă vechilul.

— Se înțelege, am sciut, ești om bun,

numai nu-mi place, că nu cređi în D-đeu și încă...

— Ei, sé lăsăm asta acum, urmēză. Ce ți-au răspuns ômenii?

— Închipesce-ți, ce nerușinare? — Prinde și singur, mi-au dîs. Sfinția-ta tot n'ai ce face. Ce ne trebuie nouă archiereu? Decă iți trebuie sé-l hrănești cu pesce, prinde-ți.

— Au dreptate, bieții ômeni, dîse vechilul; au de lucru, n'au când pierde vremea. Ei și ce-ai făcut?

— Va veni diaconul, pisaltul, pālămarul, dascălul; am mai găsit vre-o doi băeți, pe urmă păđitorul bisericeii... atăta!

— Puțin, a răspuns vechilul, ți-aș da și ômeni, dēr sunt cu toții la lucru, poimăne e sērăbătoare, mē grăbesc cu căratul, mē tem de ploi! În sferșit vréu să ved și eu cum prindeți; mâne sé vii pe la mine, părinte, când veți pleca.

A doua dî, încă nu se făcuse bine dînă, și popa bătea în oblōnele ferestrei dela odaia vechilului. Prinđetorii de pesce duseră năvodul încă de cu séră la părințele Sofron.

— Școlă-te, chir Ioane, ai dîs, că

mergeți să ne veđi cum prindem pesce... strigă Sfinția Sa punēnd gura la oblon.

— Mē școl, se auđi dinăuntru, aș-țēptă puțin, es îndată.

Peste vre-o dece minute, popa și vechilul mergeau împreună spre iaz. N'au apucat ei a ajunge la pădurea după care era și mōra de pe iaz, și au auđit deslușit șgomotul pescuitorilor.

— Apoi! a dîs popa supărāt, mi-se pare, că au și început... of, ce ômeni!...

— Ei și ce! lasă-i la pustia, făcū vechilul.

— Nu prea șede bine, tot, 'orî și cum, trebuia să ne aștepte... sé le dăm voie...

Pescuitul era în tōtă puterea. Slobodiseră năvodul și-l trăgeau acuma, dēr nu erau ômeni. Dascălul, pisaltul și păđitorul bisericeii trăgeau de-o fringhie legatā de un colț al năvodului, și stăteau pe malul drept; vre-o șese băeți trăgeau de pe malul stâng. Diaconul ședea într'o luntrișōră și umbra sé descurce năvodul, decă se anina unde-va. Părintele diacon era îmbrăcat cu antereu de micaton albastru, cu pōlele suflecate în briu. O pālărie veche și ruptă, ce semăna cu o ciupercă, îi ședea tocmai

## Nou abonament

1a

### GAZETA TRANSILVANIEI

Cu 1 Iulie 1895 st. v.

**S'a deschis nou abonament la care invităm pe toți amicii și pri-jintorii foiei noastre.**

**Prețul abonamentului:**

Pentru Austro-Ungaria:

pe un an . . . . .	12 fl.
pe șase luni . . . . .	8 fl.
pe trei luni . . . . .	3 fl.

Pentru România și străinătate:

pe un an . . . . .	40 franci
pe șase luni . . . . .	20 "
pe trei luni . . . . .	10 "

**Abonamente la numerele cu data de Duminecă:**

Pentru Austro - Ungaria:

pe un an . . . . .	2 fl.
pe șase luni . . . . .	1 fl.

Pentru România și străinătate:

pe un an . . . . .	8 franci
pe șase luni . . . . .	4 "

Abonarea se poate face mai ușor prin **mandate postale.**

**Administrațiunea**  
**„Gazetei Transilvaniei“.**

**Cătră învățătorii români gr. cat. diu Bihor.**

Poceiu, Iulie 1895.

D-l *Petru Herțe*, învățător elem. în Beiș, în Nr. 25 al „Familiei“ din a. c. a publicat un Apel cătră învățătorii români gr. cat. din comitatul Bihorului, în care îi provocase, ca pe ziua de 4 Iulie n. c. să se adune în Oradea-mare la reședința episcopescă diecesană, pentru a discuta *modalitătțile înființării* unei reuniuni a învățătorilor români gr. cat. din Bihor. Bună și frumoasă ideea era acosta! Dorința tuturor am vădută realizată pe un moment. Dér vai, mult ne-am înșelat, constatând, că pe lângă tot zelul, ce l'a arătat d-l Herțe, chiar d-sa nu s'a prezentat la adunare.

Mai mulți învățători, ba încă și preoți, neluând în considerațiune speșele și ostenețla, ne-am înfățișat la terminul și la Oradea, pentru - ca să contribuim și noi după puțință, ca pasul ponderos al înființării reuniunii să-l vedem mai apröpe de realizare. Ne-am prezentat numai pentru ca și noi să ne putem bucura și lăuda, că am făcut, ce am putut, pentru a ajunge la o instituțiune de ale cărei binefaceri mulți colegi se bucură și s'au bucurat înainte de asta cu decenii de ani.

Insemnătatea reuniunilor învățătorescilor o cunosc tôte statele doritöre de înaintarea culturii și a civilizațiunii. Binefaceriile lor, cari contribuie atât de mult la perfecționarea învățătorimei, sunt recunoscute. Sprijinul, îndreptarea, ce le împarte o asemenea reuniune atât învățătorilor mai prac-

tici, mai desteri și mai esperți, cât și celor mai slabi și mai nepractici, îl scim din au-dul acelora, cari au luat parte la o asemenea adunare.

Pentru ce dér atât indiferentism dela noi? Unde ne este zelul față de așa întreprindere nobilă și măreță? Ori döră ni-s'a stins simțul de iubire cătră școlă și națiune? Ori döră să nu fim și noi în stare de-a face ceea ce alții de mult au făcut, înființând dorita reuniune?—Ori credeți, că nu vom avé sprijinul dorit? Dér Prea veneratul Capitul diecesan nu este öre un sprijin al nostru? Séu döră nu a sosit timpul? — Ba da, asosit! A sosit și ne-a aflat nepregătiți și indiferenți.

Să ne uităm în jur și vom vedé, că suntem impresurați de reuniuni. Reuniuni au toți învățătorii, tôte comitatele, tôte naționalitățile, toți funcționarii; în comitatul nostru au reuniuni învățătorii români gr. or., cei romano-catolic, reformații etc.

Numai noi, învățătorii români gr. cat., n'avem, numai noi nu ne bucurăm de o așa instituțiune, numai noi nu ne lăudăm cu așa înțreprindere momentösă, cu așa conferință colegială, cu așa mijlöce salutare, ca și cum nu am avé destule puteri și nu am avé un număr împunător de învățători cualificați, ca și cum n'am fi în seculul al XIX, în acest secul al propășirei, al luminei, al culturai și al reuniunilor.

Fraților, sus și înainte, căci cauza nöstră e sfântă, nobilă și măreță! Datorința ne impune, ca adunându-ne, să ne înșirăm sub flamura colegialității, să punem umér la umér, căci: „unde-i doi puterea creșce“. Să arătăm fraților colegi, că și nouă ne zace la inimă înflorirea și înaintarea școlilor încredințate grijei și misiunii nöstre. Să arătăm, forurilor competente, că suntem demni de afectiunea și iubirea lor, ér națiunii, că sacrificiile nenumărate, ce se aduc și se vor aduce pentru îmbunătățirea stărei nöstre materiale, este recompensată prin activitatea și hărnicia nöstră. Să arătăm, că suntem vrednicși de-a ne numi: „Pétra fundamentului culturii“ și făloși de numele nostru de „învățători populari“.

La lucru dér! Cel mai acomodat și recomandabil timp pentru a-ne aduna ar fi, după modesta mea părere, ziua de 2 *Sep-tembre* n. c., când mai mulți colegi vor veni la Oradea cu copiii lor la înscriere. Atunci nu-i nici sêrbătöre, nici lucru urgent economic, ba fiind și têrg săptămănal, se vor puté încungiura prin acésta multe cheltueli. Ca întretinerea să fiă cât mai ușöră, fie-mi permis a crede și a spera, că și magnificența Sa D. Laurant, directorul preparandial, ne va sta într'ajutor prin aceea, că Refectorul seminarului domestic ni-l va lăsa la dispozițiune.

Ca acest apel să aibă efect roditor, imi iau libertate a ruga pe tôte redacțiunile foilor nöstre romăne, să bine-voescă

a-l publica; ér pe d-nii preoți să ne sté într'ajutor, făcënd tot-odată cunoscut apelu acestă și acelor colegi interesați, cari nu sunt în pozițiunea de-a abona „Gazeta Transilvaniei“, ori alte diare de-ale nöstre, în cari póte, că va apăré acest apel.

Cu frățescă dragoste și stimă:

Alesandru Mureșan,  
cant. învăț.

**Academia de medicină din Paris în contra beției.**

Când și o Academiă din Paris începe să se pună în mișcare și să sune clopotul de alarmă din cauza beției, acésta însemnează mare pericol. Se scie, că asemenți instituțiuni înalte nu prea se alarmează, decât chiar în ultimele momente, când réul a luat întinderi, cărora nu li-se mai pot pune margini.

Beția a ajuns astădăi a pune pe gânduri tötă Europa, căci ea este pentru omenime tot atât de primejdösă și pustiitöre, ca și filoxera pentru vii. Precum filoxerei nu-i s'a dat la început însemnătatea cuvenită și s'a lăsat să se lătescă în liberă voiă, ér măsurî de apêrare în contra ei s'au luat numai după ce a cutropit tôte viile: tot asemenea stă lucrul și cu beția. Dęcă acesteii înflorătöre filoxere, ce stânge și pustiiesce nu viile, ci însă-și viețele omenesci, i s'ar fi dat dela început însemnătatea cuvenită și s'ar fi luat încă de-atunci măsurî de apêrare în contra ei: s'ar fi putut localisa ușor, și omenimea ar fi rămas scutită de acest biciu al beției.

Acum însă lupta e desperată; filoxera a cutropit tôte viile, și beția s'a incubat în tôte popörele. Pe cât este de greu a mai împiedeca astădăi lătirea filoxerei, pe atât de greu va fi de-a împiedeca și lătirea beției. Cu tôte acestea trebuie să ne bucurăm, că măcar acum, în céșul al 11-lea, vedem, că s'a deșteptat din somn una dintre cele mai strălucite instituțiuni ale Europei, Academia de medicină din Paris, care a început să dea semnalul de alarmă, pentru-ca statele și guvernele să se deștepte și să vadă, că avem de-a face cu o primejdăi, care amenință societatea întrégă, stinge popöre, ucide suflete și trupuri și sgudue din temelii esistența statelor.

Acest demon înspăimântător, contra căruia Academia din Paris a declarat răsboiă, este beția. Étă ce hotărîri a adus acésta Academiă într'una din ședințele sale mai nouë: Socotind, că *creșcerea continuă a*

*otrăvirei prin fabricațiunea artificiösă a spirtöselor*, adecă prin tôte produsele, cari servesc la fabricația artificială a vinurilor și rachurilor, *pun sănătatea publică în primejdăi*, fiă de-adreptul, fiă pe calea moștenirei, cum este *nebumia criminală, stricarea* (degenerarea) *rassei omenesci atât în privința trupului, cât și a spiritului*; și că, prin urmare, *prin beția se atacă puterea de vieță a țerei, contribuind în mod puternic la stîrpirea poporațiunii, la impușinarea numărului locuitorilor și la decădereă națională*;

socotind, că este o necesitate grabnică, un interes mai mare *umanitar și național*, de-a opri acest pericol, pe cât se póte, precum și réul ce el a produs;

socotind, că sciința a dovedit prin tot felul de probe și încercări asupra beuturilor și a bețivilor, că spirtösele cele mai necurate, și prin urmare cele mai otrăvitöre, pot fi curățite și prin urmare devin mai puțin stricăciöse, precum este spirtul (alcoholul) de vin, care cu tôte acestea în fond tot este o oträvä;

socotind, că anumite măsurî de apêrare, fiă silnice, fiă morale, pot avé urmări binefăcătöre, precum s'a dovedit acésta în alte țeri și mai ales în Svedia și Norvegia:

Academia hotărăesce:

1) Ca curățirea (destilarea) desăvirșită a orî-cărui spirt (alcohol) *să fiă obligată și asigurată prin lege*, așa ca să nu se mai vëndă nici un alcohol, ori produs alcoholic necurat. Apoi *orî-ce mestecături* (materii), *ce se întrebuintează la fabricațiunea artificială a vinurilor și rachurilor* (ca buquete, oleuri de vin și altele) *să fiă cu desăvirșire oprite.*

2) Pe lângă aceste măsurî fundamentale, să se ia alte măsurî prin *punerea de taxe speciale, prin oprirea cu forța, prin instruirea poporului și mai ales prin impușinarea ispitelor de-a bea, mărginind numărul cărcimelor.*

Acéstea sunt hotărîrile Academiei franceșe. Tötă lumea va da acestor hotărîri o însemnătate mare, pentru-că ele sunt aduse de corporațiunea celor mai strălucii bărbați de sciințe ai luminatêi națiunii franceșe. Așa-dér nu mai e glumă. Beția a luat întinderi, ce amenință cu perire națiunile. Fericite sunt însă acele națiuni, cari au cine să îngrijescă de ele. Datorința de-a se îngriji ar avé-o în primul loc guvernele, dér dela un guvern unguresc noi nu putem aștepta așa ceva. Acésta să ni-o însemnăm bine. Să nu așteptăm dela străini învățaturî și sfaturî bune, ci noi înși-ne să ne

pe cefă, așa că tötă fruntea și obrazul erau supuse la întâmplările vremilor. Părintele diacon, cu spetele-i late, cu înălțimea neobișnuită, așa croit rău și cusut bine cum era, semăna mai de grabă a căpitana de haiduci, decât a slujitor al lui Dumneđu; mai puneți la socotělă, că îl dăruise Domnul cu un stog de pèr des și creț, care nu făcuse cunoscința cu förfecile, nici pieptenele. În mâneler-i vājjöse și päröse, ținea lopata cu care ridică nisce valuri uriașe, de gândeai, că umblă vaporul pe iaz, nu o luntrișöră.

Când a vădută părintele Sofron isprăvile diaconului, s'a apucat cu amëndouë mâneler de pèr.

— Diacone, dér ce, ai inebunit?  
— Și de ce, mă rog, l'a întrebat diaconul, dér așa de gros și așa de tare încât a răsunit de vre-o cincî ori din pădurea vecină.  
— Cum, de ce! Dér unde a mai vădută cine-va, să mērgă luntrea înaintea năvodului.  
— Mai bine tacî, părinte, dęcă nu înțelegî.  
— Tu ai să alungî tot peșcele! Așa să prinde?

— Nu te teme, nu-l alung! și întorcându-se cătră trăgători, a strigat din tôte puterile: — Voi colo! ce! Ați adormit? Trageți mai iute, mișcați-vë, trageți!

— Pentru numele lui D-đu, nu mai răcni așa.

— Stați, țipă diaconul, neluând nici într'o sēmă sfatul popei și vędënd, că se aninase năvodul drept la mijloc, ér cei de pe mal se opiteau, de-i treceau sudorile.  
— Stați locului, stați, s'a aninat! Repede întörse luntrea, se apropie de locul cu pricina și lëpădând lopata, ș'a suflecat mănecile, s'a plecat și a început a întinde capëtul cel aninat.  
— Gata, acu se póte și înainte!

Preotul, uitându-se la densusul, numai a dat din mâni.  
— Ce dai din mâni? l'a întrebat vechilul.  
— Nu mai mănâncă Preosfințitul pește!  
— De ce?  
— Apoi ce gândescî mata! Peștele dör nu-i nebun. Numai privesce-l pe diacon. Dömnë par'că e o fiară sălbatică! Așa se prinde peștele?

— Marș, marș, strigă pe neașteptate diaconul, de rësunau meleagurile, — înainte! Apoi sărind în picioare, ér a ajuns înaintea năvodului, ridicând o gröză de valuri.

— Dér nu răcni, tu! strigă și popa mănios.

— Nu prea porunci așa, părinte, îi rëspunse diaconul supérat și el, că dęcă povestea-i așa, nu mi-i greu să te las...

— Mai bine, că tot n'are să fiă nici o pricopsélă.

— Sfinția Ta, póte acu prindî pește întâi, i-a đis diaconul, dér eu atătia ani să trăesc, de câte-ori am prins și câte năvodé am rupt! Așa! Am pescuit în Dunăre. Écă așa. Dumneța să tac!

— Rea trebă, nu scötem nici un pește de ris. — A rupt! Il cred. — Duse popa cătră vechil, oftă de mai multe-ori, se frecă cu mâna la șale și se lăsă pe năsipul dela mal.

— Stați! a mai răcni din nou diaconul, îi vreme să ridicăm peșcele.

— Incă nu, cum se póte: đise popa împotrividu-se; dér cine'l lua'n sēmă?

— Dér ce poftesci, să-ți tragem năvodul cale de đece poște?

— Nu, dér măcar până mai încolo, unde nu-i malul așa de înalt și de ripoș, acolo-i și mai ușor de scos.

— Dér aici nu-i bine? întrebă diaconul hărțăgos.

— Ce fel de bine, diacone, nu veđi ce maluri?

— Dér Sfinția Ta nu scii, a rëspuns el uitându-se chiorși, că oușele nu învăță pe găină?

— Cu toții au bufnit de ris, numai dascămul și cu pisaltul nici nu au zimbbit, dascămul numai a đis: Prea mult vorbesce părintele diacon!

— Mi-i ciudă, đeu, că nu pot și mai mult, pécac; că am numai o limbă!

Și diaconul luând capëtul frănghiei din mâna celor ce trăgeau, a apucat spre malul, pe care ședeau popa și vechilul.

— Acu, cu toții odată, încă... încă, strigă el sărind din luntre pe mal și trăgënd din rësputeri năvodul. (Popa și vechilul trageau și ei). Incă odată, hup, strigă, nu vë dați în lături... cu toții... odată!

(Va urma).

povățuim și să ne deșteptăm până încă nu e prea târziu. Părinții să-și ferescă copiii de beutură, ca de foc, și toți bărbații cinștiți și înțelepți de prin comune să lucreze cu puteri unite pentru stirpirea acestui demon otrăvitor din mijlocul popoului nostru.

## Lenea, beția și luxul.

(Iustin și George).

**Iustin:** Ce mai faci frate George? Nu te-am văzut de când am scăpat din cătane.

**George:** Tot bine, tot bine, slavă Domnului, d'eu tu cum o mai duci?

**Iustin:** Și eu bine, mulțam Dómnne, d'eu ce ai adus la t'erg?

**George:** O stărpăciune de vacă, bună numai pe butuc, d'eu tu?

**Iustin:** Eu am venit cu gândul să cumpăr un vișel, păreche la unul de un an ce am acasă. D'eu ce fac ortacii noștri din cătanie, Tóder Doftor, Moisa Pântea și Petru Griga, par'că tus-trei erau dela voi acești trei, scii la compania a 8-a la căpitanul Luca.

**George:** Dórá la olaltă am fost; tu ne erai filer. Imi aduc aminte. D'apoi Tóder Doftor și Moisa Pântei și Petru Griga tus-trei is dela noi, se vede, că-i ții bine în minte; nu i-ai uitat, d'eu acum nu i-ai cunosc.

**Iustin:** D'eu cum?

**George:** S'au stricat rău; rău de tot s'au stricat. Sunt cei mai becisnici în sat la noi!

**Iustin:** Vai de mine! Și ce feciori sdraveni erau aceia! De aceea te întrebai, că mă întelnuii mai adenea cu Tóder Doftor, și așa mi-s'a părut de nesocotit omul; i-a fost și greu să stea cu mine de vorbă, numai mi-a mulțamit, cum i-am ăis bună ziua, și s'a tot dus.

**George:** Tóder Doftor e un lenos și jumătate. Nu-i place munca, îi pute lucrul, fuge de lucru, ca dracul de t'ămăie, ér de mâncat și de beut mâncă și bea cât șapte. L'au umplut și copiii și acum e vai de capul lui. Plin, e plin de datorii, îngreunată-i e moșia! De s'or ridica cei cu banii asupra lui, nici cât să pună palma nu-i rămăne.

**Iustin:** Asta n'as'i fi gândit'o! D'eu cum pecatele a putut el să se deprindă așa de tare cu lenea, că scuturat om mi-se părea în cătane?

**George:** În cătane era scuturat, d'eu, că-l mai scutura-i și tu și strajameșteru, d'eu dec'a ajuns acasă, fiind fecior frumos și de gazde, se însurá cu o fată bogată, d'eu ludă, brudie de minte, ușuratică, ca și el. Apoi se puse subprimar, tótă ziua cu liștea prin sat. Nevasta-i făcea de mâncare tot bun, el aducea beutură și trăiau d'ile albe. Peste vre-o 3 ani numai se t'ređi, că are'n spate o datorie de nuscicâte s'ute bune. A luat banii împrumut dela bancă, ca să nu-i v'ndă ce avea cu doba, și-a împăcat tr'eba, că banii sătesci m'ncase, precum s'auđia. Destul, că din minuta aceea de c'es la el vită nu mai veđi, nici bucatele nu s'ajung, că — până sunt bucate — tot vinde de plătesce cametele la bancă și mai își ia câte ceva lui și muerii și copilor, că toți is goli, ca napul. Așa apoi bucatele curând se gata, și de pe la Crăciun tr'esc tot cu bucate de cump'rat, ori de împrumutat. În scurtă vreme tot i-or vinde, că moșia mai tótă-i zalogită, loc de loc; unul il țin eu în 20 fl., i-am dat ast' primăvară 10 mierz de mălai în preț de 20 fl. și să-ți țin locul până mi-a da banii. Sciu, că nu l'a scóte până-i lumea, că nu se străduiesc într'acolo, apoi acum e și cam târziu, că a apucat sérăcia de-i mai sus de cât el.

**Iustin:** Asta n'as'i fi gândit! D'eu ce e cu Moise Pântea? Ce mai face el? Cum o duce?

**George:** Nici el n'o duce prea bine. El e chiar, ca vaca cea bună de lapte, care după ce ț-a umplut șustariul, dá cu piciorul și-l varsă.

**Iustin:** Da cum?

**George:** D'apoi așa, că el lucră ca boul de Lună dimineța până Sâmbătă séra,

dér când e Duminecă, bea și prăpădesce mai mult, decát a adăogat cu lucrul peste săptămăna. Apoi, decát se îmbatá, se bate cu toți prăpădiții, își rupe hainele, merge acasă sângios și s'drențos; de-i ăice muerea numai o vorbă, o bate și pe ea și o alungă cu pruncii pe ulițe, pe la casele ómenilor, că cu el nici dracul n'ar învinge, când bea. Așa ámbľá apoi buigat până cade unde va de adórmne, ér decát se scóľá, ámbľá lihăit ca un căne, de ai g'andi, că se pocăesce, d'eu îndatá-ce vine o đi de sérbátore și are și ceva-și banii cum lucră, apoi face ér prostii de se pocosesce satul.

**Iustin:** Atunci n'a fi av'nd nimica?

**George:** Ba are și el datorii destule, și de n'ar bea și de n'ar face ce face, ar pute ávé vacă cu lapte și tot ce-i trebuie, că moșiórá are bunioárá, și o muncesce, d'eu glaja i-a pune capul.

**Iustin:** D'eu bietul Petre Griga cum o duce?

**George:** Nici el nu prea bine.

**Iustin:** D'eu ce pecatele, d'órá nu s'a dat și el lenei, ori búturei?

**George:** Nu; lenos nu e, bețiv încă nu e, și tot nu se mai adaugă nici la acela două cu două.

**Iustin:** D'apoi cum așa?

**George:** Așa bine, că tot îi fală, cât îi! E o fală góľá, traistă ușórá. Mai la tóte nunțile el e n'ănăș mare. Apoi acelea-s cu cheltuială. Muerea și-o p'ortá înțințáľatá, de g'andesc, că-i turcă. Nu mai zurgalái nu-i pune, altcum câte năfrămuri de m'etasă, câte petele și nimicuri, tóte le incarcă pe ea. El încă în Dumineci și în sérbátori tot cu țigări, tot cu fripturi și cu cupe de vin, tot cu fală. Er moșia aduce ea, ce aduce, d'eu nu aduce atáta, cât să póťá, fárá de a se cunósce, cump'era tóte podóbele câte le vede cu ochii. Precum am înțeleș, și el a luat banii dela bancă, numai ca să póťá ámbľá tot prin ospețe și a se láuda, că am atáța și atáța fin. Când se vede în fundul carului, ca n'ănăș, cu boii împănăți, g'andesc, că tot satul e al lui; d'eu mult timp nu o să-i m'ergă tot așa. Norocul lui, că n'are copii, că nu sciu d'eu ce li-ar lăsa, cu tóte, că el a r'emas în bună prindere de părinți și cu muerea încă a căpátat zestre, ca un popă.

**Iustin:** Adecă unul cu beția, altul cu lenea și altul cu fudulia merg pe cóstá la vale.

**George:** Chiar așa; merg spre prăpastie, vai de ei; și de le ăice cine-va ceva, încă ei is de cátrá pădure. M'au pus pecatele și am ăis, ca din glumă, odată cátrá Griga Petre: „M'eu frate Petre, mai lasă și pe alții n'ănăș, că tu ai fost destul;“ și odată a început cu gura: „Cine-mi poruncesce pe al meu? De n'oi fi eu, cine a fi, nisce s'arántoci, ca tine? Aci nu mai ești cáprar, că nu-i la cătane!“ Eu, veđi bine, de atunci cuv'ent leg'anat nu i-am mai ăis, și-mi pare rău, că am scos și vorba aceea din gură.

**Iustin:** Dá-le tu bună pace; care cum și-a s'ára, așa a m'ncă; cum și-a as'terne, așa a dormi. D'eu tu cum o duce?

**George:** Bine! Gazdă mare nu-s, d'eu mulțam Dómnne, că nu r'ivnesc la nime. Am o lécá de moșie, care, când dá D-đeu de se fac bucate, imi dá atáta, de nu cump'ér. Incá de când sunt însurat, bucate n'am cump'erat, fárá vacă cu lapte și fárá porc de Crăciun n'am r'emas. Acum am doi bouleni, o v'acúťá, vre-o 15 oi și, mulțam Dómnne, nu sunt dator la nime, numai la împ'eratul cu porția și la D-đeu cu mulțamita.

**Iustin:** Tare-mi pare bine, că te lauđi bine. Par'că-i făcătura, mai de toți ortacii noștri din cătanie aud tot veste slabă, par'că acolo s'au stricat.

**George:** Cine-i de a se strica, chiar așa se strică acasă, ca și în cătanie. Lumea-i rea, amăgítóre, și cine nu bagă de séma — iute plécá pe p'ov'erniș la vale. Tu ești în prindere bună, precum am auđit?

**Iustin:** Mulțam Dómnne, nu mă pot cái. După muncă, am ce-mi trebuie. Drept, că nu-i vrednicia mea, ci ajutorul lui D-đeu, că-mi dá putere să pot munci moșia r'emasă de părinți, d'eu nici nu dau banul

orbesce. Vinarsul nu-l béu nici-odată, podóbe mari nu intrá în casa mea, ér căsenii mei toți trebue să lucre, când e de lucrát, și să serbeze, când e de serbat. Port 2 copii la scóľá în oraș și alți doi la noi în sat, mai am 3 mai mic' acasă; de n'oi grijii de ce am, cu ce să-ți țin pe toți?

**George:** E drept, ai mare greutate, și dările-s grele, de ne-om slobodi la petreceri prea mari și la podóbe prea scumpe, lesne putem ajunge la sapă de lemn.

**Iustin:** Lesne d'eu aceea. D'eu eu merg, că uite colo vine un om cu un vișel ócheș, ca al meu.

**George:** T'erg bun să-ți dea D-đeu!

**Iustin:** Și ție, frate George, și să auđim de bine!

**George:** D-đeu să-ți dea bine și sănătate!

*Ioan Pop Reteganul.*

## POVEȘTE.

**Folositoare sunt șopârlele? Șopârle se hrănesc cu omiđi, musce, g'andaci, viermi, melci și alte animale păgubitoare pentru agricultori și grădinari. Din cauza asta șopârle este considerată ca binefăcătoare pentru grădini și nu e bine a-o omori.**

**Nu s'arútați!** Póte că mulți tineri amoresați se vor sup'era, decát le dáam sfatul să lase s'arutatul, căci ori cât de plăcut ar fi, d'eu e periculos.

Multe bóle se cap'etá din s'arutat. Din mustáti, din sulimanul buzelor și póte chiar din stricăciunea gingiilor, cel ce s'arutá lasă pe buzele celui s'arutat, ori s'arutate, s'emința (microbii) bólei. În pelița fină a buzelor, microbii se lătesc și produc bóle. Póte pentru de-a încungiura acest rău s'a și introdus obiceiul de-a s'aruta, nu buzele, ci mâna damelor. Acéstá s'arutare a m'anei însé, mai ales fáťá cu damele tinere, e peste m'esuá slugarnică, nedemnă și josnică. Fac rău damele tinere, că lasă a li-se s'aruta mâna, adeseori chiar din partea unor bărbați serioși, meritați, înaintați în v'etă, a căror s'arutare de mâna ele nu o merită. Damele, cari lasă a li-se s'aruta mâna din partea unor astfel de bărbați, dovedesc multă vanitate și închupuire de sine.

Și mai rău fac însé bărbații, cari în asemenea mod își injosesc caracterul lor b'arbătesc. Alta e, când s'arutare a m'anei se face din dragoste; d'eu nici acéstá nu este a-se face în public, căci înaintea celor ce n'au strábătut secretele inimei s'arútorilor, se dá esemплу rău de imitat.

Mult abus se face și cu salutul: „S'arutá mâna!“ Este un obiceiú strein și nu e bine și frumos, ca Románul să și-l însușească. Să rămănem noi pe lângă vechile nóstre obiceiuri de salutare, căci acestea sunt cele mai trumóse, mai demne și mai potrivite firei Románului.

S'arutatul depus pe buze, mai ales pe buzele tragede ale copiilor, fiind așa-dérá periculos, părinții au datorința de-a feri pe copiii lor să fiá s'arutați, ér „s'arutul mânilor“, rostít din gură, fiind un obiceiú strein, josnic și umilitor, noué Románilor nu ni-se cuv'ine a ni-l însuși.

Acéstá ca regulă generală, căci a ăice, ori chiar a s'aruta mâna părinților, patronilor, a unor venerabile matróne, ori a cutăror persoane eclesiastice încărúntite în merite: acéstá nu numai e cuv'incios, d'eu e chiar o recerintá a bunei creșterii.

### „Cărțile vecinice“ din Ierusalim.

În fiă-care an multime de credincioși ruși peregrinăză la sfântul morm'nt în Ierusalim. Indatá ce ajung în Iaffa, sunt

conduși de cavașii lor ruși la Ierusalim și sunt încuartați în edificiul rusesc de acolo. În ziua urmátore, un preot grecesc, însoțit de un gendarm al consulatului, îi conduce la mănăstirea grecescă „Constantin și Elena“, unde sunt așeđați toți în bănci într'o sală de primire. După aceea un preot le spală piciorul stâng și mâna dreptă, în sémn, că se află pe pământul sfânt. Pe un loc ridicat stá un episcop. Înaintea lui se află cartea de đi, în care se îns'amnă numele peregrinilor.

Aici fiă-care dintre peregrini lasă cel puțin câte 2—3 ruble pentru-ca preoții să se róge lui Dumneđeu pentru ei. După aceea li-se dá cafea, prăjitură și rachiu și apoi sunt conduși în biserica morm'ntului, unde li-se aratá totul. După-ce s'a terminat procesiunea, li-se aratá o carte prețios legatá, cu crețuri de aur, lungă cam de 50 centimetri, lată cam de 33 cm. și cam de 6—7 cm. de grósă, numitá „cartea vecinică“. Peregrinii sunt introdúși într'un fel de cancelariá, care a fost înființatá de Greci în anul 1808, sub locul tradiționalei Golgotha, și pentru care scop au nimicit și au aruncat afará mormintele celor doi regi ai Ierusalimului, Godfroi de Bouillon și Balduin I. De-asupra acestor morminte reges'ci s'au ridicat două bănci pentru repaosul peregrinilor.

Până la anul 1880 costa pe fiă-care peregrin câte 300 ruble pentru a-se înscrie în „cartea vecinică“. Acum prețul a scăđut la 100 ruble. Pentru acéstá sumă i-se promite pelegrinului, că numele său va fi pomenit de trei ori în fiă-care đi la liturgia din biserica morm'ntului. Decát luăm în considerațiune, că aproximatív se înscriu pe an 5000 de ómeni, atunci cetirea numelor în cursul timpului a dovedit o imposibilitate, ceea ce însé nu reține pe peregrini, de a se înscrie în acéstá carte.

Astfel de cărți vecinice se află și în bisericile Mariei, Sf. George și a Vifaimului, în care se înscriu peregrinii în cursul pelerinagiului lor.

Acum de cur'nd sosi în Ierusalim un comerciant rus bogat. Împreună cu familia sa. De-ore-ce însé timpul principal pentru peregrinagiú trecuse, își luá un dragoman (tálmaciu). El se duse la spălarea picióreilor la biserica morm'ntului, unde s'a înscriș împreună cu membrii familiei sale în cartea cea vecinică, își închiria mai mulți măgar'i pentru a merge la biserica Mariei, unde érăș se înscrișe, și de aici plecá la biserica Sf. George.

La acéstá familiá rusescă se alăturase o peregrină sermană și ológa, care cu mare greutate mergea după asini. Din cauza sérăciei nu putú să se înscrie nicáiri, și totuși venise din Rusia cu însărcinarea de a-se înscrie încă cu alte două suflete în biserica acéstá, care la Ruși este ținută, ca cea mai sfântă. Într'ega ei avere era 35 ruble. Când însé veđú, că comerci-ntul plătesce de cap 50 ruble, eși repede plâng'nd din biserică, ér dragomanul merse după ea întrebându-o, că ce are. Ea îi spuse plâng'nd, că a venit la Ierusalim numai ca să se înscrie împreună cu două suflete, acum însé ea e perdută cu aceste două suflete, de-ore-ce preotul cere 50 ruble. Conduc'etóru'ui îi fú milă de b'etrána, se întórse decí în biserică și profitând de o paușă, istorisi preotului încet istoria acéstá, în limba arabică, pentru ca comerciantul să nu înțelgá. Lasă să-ți dea numai 35 ruble, fú răspunsul preotului, strá-córá mi-i în mână și apoi chémá pe femeia ín l'ăuntru!

Acéstá s'a și făcut. Obiceiul e, că după ce s'a introdus numele peregrinului în carte, el este încins pentru câte-va momente în biserica cu un lanț mare de fer, despre care se ăice, că ar fi o reliquiá a Sf. George, ér preotul rostesce în timpul acesta o scurtă rugăciune. Acestea tóte se întâmplă și cu femeia sermană, care plină de fericire p'arasi biserica. La sfirșitul ceremoniei preotul voi să dea dragomanului 10 ruble, d'eu acesta nu primi.

MULTE ȘI DE TOATE.

Lungimea pașilor la militari.

De când mareșalul Moltke a disp., că puterea armatei constă în picioarele soldaților și acesta s'a adeverit pe deplin în ultimul război din 1870-71, în armatele de infanterie europene se dă o deosebită atenție numărului și lungimei pașilor.

Soldatul de infanterie rusesc face pe minut 112-116 pași. Lungimea pasului e de 71 cm.

Soldatul german face pe minut 114 pași, de o lungime de 80 cm.; er infanteristul austro-ungar face pe minut 115 pași în lungime de 75 cm. Francesii fac marșuri de 120 pași pe minut, în lungime de 75 cm., cu excepțiunea vânătorilor pedestri, cari fac pe minut 128 pași. In același tempo fac marșuri soldații Italiani, cu excepțiunea bersaglierilor, dela cari se pretinde pe minut 140 pași în lungime de 86 cm.

De fapt dela soldatul de infanterie rus se pretinde percurgerea unei distanțe de 79 metri pe minut; dela cel austro-ungar 85 m., dela soldatul frances și cel italian 90 m., er dela cel german se pretind numai 69 metri.

Dér din observațiunile făcute la armata francesă s'a constatat, că în casuri de acelea, în cari lungimea pasului nu stă în proporțiune cu lungimea corpului, provine slăbirea gradată a picioarelor, și astfel soldatul devine mai în scurt timp incapabil pentru marșuri. Ca proporțiune corăspundătoare se consideră însă când lungimea pasului nu trece deste 3/7 parte a lungimei corpului. Observarea rezultatelor referitoare la această proporțiune este acum obiectul de căpetenie și de cel mai serios studiu al comăndeii supreme a armatei francesă.

Originea batistei.

In timpul iernei ori-cine are nevoie de batistă, mai ales când afurisitul de guturai se anină de nasurile ómenilor.

Așa fiind, fiă-care pôte să-și pue întrebarea: De când s'au inventat batistele, căci de sigur Adam și Eva n'au avut?

Un cronicar hazliu, care și-a pus și el această întrebare, ne dă următorul răspuns: Cea dintăiu batistă fű purtată acum 350 de ani, de cătră o Venețiană de totă frumșetea, care făcù furóre prin batista sa. Curând batistele trecură peste Alpi și se răspândiră în Francia, unde fură adoptate de seniori și damele dela curtea lui Enrico al II-lea. Pe atunci batistele fiind fôrte fin brodate, costau fôrte mult și erau obiecte de lux. Din Francia ele trecură în Germania, unde în scurtă vreme deveniră fôrte populare în cerul seniorilor. Deóre-ce însă și poporul voi să le întrebuițeze, un edict publicat la Dresda în 1595 opri cu desăvârșire pe ómenii din popor să întrebuițeze batistele. Cu timpul însă ele se vulgarisară și astfel totă lumea căpătă dreptul de a-le purta.

Literatură.

Memorii din 1848/49 de Vasilie Moldovan, broșură elegantă, de 11 còle, format 8°. Prețul unui exemplar e: 50 cr. séu 1 coronă, plus 5 or. porto postal; pentru România și străinătate 1 franc 50 bani. Comănde se pot face la adresa: Traian H. Pop, publicist, Brașov (Brassó) séu la administrația „Gazetei Transilvaniei“.

In tipografia „A. Mureșianu“ din Brașov a apărut: Povestiri economice despre grădinărit, economia câmpului, vierit și pădurit de Ioan Georgescu. O carte fôrte folositoare pentru plugari, scrisă în stil ușor de priceput. Cartea are 136 pag. și costă 25 cr. De vândare la tipografia A. Mureșianu în Brașov, și la autorul în Scorei (p. u. Alsó-Porumbák).

Din „Biblioteca pentru toți“, ce apare în editura librăriei Carol Müller din Bucuresci, au eșit până acum 10 volume. Al

nouălea volum este: Castelul Peleş, schiță istorică și descriptivă de Leo Baehelin, traducăi de D. Stăncescu, er al 10-lea volum: „Novele și schițe, traducere de T. Măiorescu și Livia M.“ Tòte aceste 10 volume costă împreună 3 lei, separat costă volumul 30 bani. Tot la 1 și 15 a lunei apare câte-un volum, și astfel într'un an apar 24 volume, cari abonate de-odată înainte costă numai 7 lei. In asemănare cu mărirea cărților, prețul acesta e cât se pôte de eștin. Ce privese cuprinsul și limba, volumele apărute până acum din „Biblioteca pentru toți“ sunt de-o netăgăduită valóre. Materia e bine alésă și de interes pentru ori-ce cetitor, er traducăile sunt făcute într'o limbă ușoră. Cu deosebire pentru bibliotecile populare recomădăm cu stăruință aceste valoróse scrieri.

Căendarulú séptemănei. IULIE are 31 zile. CUPTOR.

Table with 3 columns: Zilele, Căend. Inl. v., Căend. Gregor. Rows include Dum., Luní, Marți, Mer., Joi, Vin., Sám.

Bursa de mărfuri din Budapesta. din 17 Iulie n. 1895.

Table with 4 columns: Săminte, Calitatea per Hect., Prețul per 100 ohilgr., dela | până. Rows include Grâu Bănățenesc, Grâu dela Tisa, Grâu de Pesta, etc.

Table with 4 columns: Săminte vechi ori noué, soiul, Calitatea per Hect., Prețul per 100 ohilgr., dela | până. Rows include Săcară, Orz, Ovés, Cucuruz, Hirică.

Table with 4 columns: Produs, Soiul, Căursul, dela | până. Rows include Sem. de trif., Oleu de rap., Uns. de porc, etc.

Prețurile cerealeor din piața Brașovú. Din 19 Iulie st. n. 1895

Table with 3 columns: Măsură séu greutatea, Calitatea, Valuta a trioa. Rows include 1 H. L., 1 kilá, 100 kil.

Domnii abonenți, cari încă nu și-au reînóit abonamentul, sé binevoiescă a-l reînóit neamănat, ca sé nu li-se întreprupă regulata espedare a diarului.

Cu numărul de față se sisteză espedarea fóiei celor ce nu și-au re'noit abonamentul.

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei“.

Bursa de Bucuresci din 17 Iulie n. 1895.

Table with 4 columns: Valori, Do. bândă, Scad. cup., Cu bani gata. Rows include Rentă română perpetuă 1876, Banca Rom. ult. div. fr. 12.81, Banca Națion. ult. div. 86.-, etc.

SCOMPTURÍ:

Table with 4 columns: Banca naț. a Rom., Avansuri pe efecte, Casa de Depuneri, Londra, Viena. Rows include Paris, Petersburg, Berlin, Belgia, Elveția.

Cursul losurilor private

din 17 Iulie 1895.

Table with 3 columns: Locul, camp., vînde. Rows include Basilica, Credit, Clary 40 fl. m. c., Navig. pe Dunăre, Innsbruck, Krakau, Laibach, Buda, Palfy, Crucea roșie austr., etc.

Cursul la bursa din Viena.

Din 19 Iulie 1895.

Table with 2 columns: Valori, Căursul. Rows include Rentă ung. de aur 4%, Rentă de coróne ung. 4%, Impr. căil. fer. ung. in aur 4 1/2%, etc.

Tărgulú de rimătorí din Steinbruch.

Starea rimătorilor a fost la 15 Iulie de 29.638 capete, la 16 Iulie au intrat -- capete și au eșit 82, rămănénd la 17 Iulie un număr de 29.556 capete.

Se noteză marfa: unгурescă veché. grea dela -- cr. până la -- cr. marfa unгурescă tineră grea dela 54. -- cr. până la 55. -- cr., de mijloc dela 53. -- cr. până la 54. -- cr. ușorá dela 52. -- cr. până la 53. -- cr.

Cursul pieței Brașov. Din 20 Iulie 1895.

Table with 4 columns: Banca rom. Camp., Argint român. Camp., Napoleon-d'ori Camp., Galbeni, Mărci germane Camp., Ruble rusesci Camp., Lire turcesci Camp., Soris. fonc. Albina 5%.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu. Redactor responsabil: Gregoriu Maior.

St. N. 4226/95.

Publicație.

Conscrierea dărei pe anul 1895.

In sensul §§. 16 și 18 ai articolului de lege XLIV din anu 1883, sn aduce prin această la cunoscință publică, că On. Direcțiă financiară reg. ung. d'aci, a înaintat oficiului de dare orășenesc listele de prescrierea dărilor, și anume:

1. Listele repartitiei dărei de pământ, care conține pe toți proprietarii de pământ.

2. Listele dărei după chiria caselor și împărțirea lor după categorii.

3. Listele dărei după câștig clasa I și II, conținând stabilirea dărei meseriașilor, cari lucréză fără calfe, a calfelor de meseriași, servitorii, diurniști etc. cum și măsurari dărei a proprietarilor de case și capitaliști după clasa II.

4. Listele dărei după venit clasa III conținând pe toți aceia, cari sunt angajați cu salariu anual séu simbria anuală, amploiați pensionisi de stat, municipii, comunali, privați, servitorii, cum și aceia, cari au pensie de grație.

5. Lista partidelor, cari sunt obligate la dare după interese de capital și rente; in fine

6. Lista pentru adaus la darea după venitul caselor și pământuri.

Aceste liste stau la dispoziția fie-cărui contribuabil in decurs de 8 zile, adevă dela 22 până inclusiv 29 Iulie 1895 dela 8 până la 12 óre a. m. la oficiul de dare orășenesc. Contra sumelor de contribuție stabilite in aceste liste pot recura contribuabili și anume:

a) Acei contribuabili, cari au fost deja taxați și anul trecut cu vre-o dare din cele specificate, in decurs de 15 zile adevă până inclusive 13 August 1895.

b) Acei contribuabili, cari pentru prima óră sunt taxați cu vre-o categoriă de contribuția in listele indicate, in decurs de 15 zile dela ziua in care li-s'au in scris in foia de dare sumele, ce au a plăti. Recursul este a se adresa la On. Comisie administrativă prin On. Magistrat orășenesc.

Recursele date după espiirarea acestor termine se vor respinge, ca întârđiate.

Tot-odată se provócă toți contribuabili, sé se presente la oficiul de dare orășenesc cu foile de dare pe 1895 pentru a-se produce in foie câtă dare au sé plătescă.

Brașov, 8 Iunie 1895.

Nr. 759, 1-1 Oficiul de dare orășenesc.

## Avis.

Subscrisa are onorea a avisa On. Public, că **negotiu cu turte**, ce există de mai mulți ani în Brașovul vechiu str. Lungă Nr. 3, cu mórtea bărbatului meu **nu suferă nici o schimbare, și îl voi continua ca și până acuma.**

Tot-odată rog. pe On. Public a mă onora cu cercetare și comande numérose, care le voi executa spre deplină mulțămire.

Cu totă stima:  
**Fritzi Herter.**

736,6-6

Din depoul fabricii noastre se trimit  
in toate țările Europei, franco la domiciliu  
**Noutăți** în stoffe, cu metru, pentru haine } Metru dela 14 cr. în sus.  
de bărbați, copii și dame }  
**OETTINGER & Co., ZURICH, (Elveția).**  
Casă de esport în stoffe de modă de lână și bumbac.  
Mostre franco. Gravure gratis. Diplomată 1883.

### Orele de cassă dela 8-1.

Giro-Conto  
la banca  
Austro-Ungară.

**„ALBINA“**  
INSTITUT DE CREDIT ȘI DE ECONOMII  
FILIALA BRAȘOV

Cec-Conto  
la postă.  
Nr. 505.

primește depuneri spre fructificare pe lângă 4 1/2 %  
netto, solvind însași darea de interese;  
scontéază polițe comerciale cu 5 1/2 %;  
accórdă împrumuturi cambiale și cambial-ipotecari cu 6 %;  
deschide credite în cont corrent sub cele mai avantajoase condițiuni;  
accórdă împrumuturi pe hârtii de valóre, monede,  
giuvaere și mărfuri cu 6 %;  
cumpără și vinde cu prețurile cele mai convenabile monede și hârtii de valóre indigene și străine, în specialu de cele românesci;  
rêscumpără fără nici o detragere cupóne, escomptéază cupóne înainte de scadență, și  
cumpără cu celú mai urcatú prețú cupóne dela efecte române;  
efectuéază în modulú celú încassări și plăți pe piețele din țeră și mai culantú streinătate,  
esecută în comisiune ori-ce însarcinări de bancă sub cele mai ief-tine condițiuni;  
închiriéază magazine și locuri libere de depou, pe teri-toriulú  
său strada Gării Nr. 45, care, situatú nemijlocitú lângă gara drumului de fierú de statú, e legatú prin șine proprii cu acésta și investitú cu dreptulú de vămuire și cântárire oficióasă prin organele drumului de fierú de statú;

primește în calitatea sa ca reprezentanță principală a so-cietății de asigurare EQUITABLE din New-York oferte  
pentru asigurări pe viétá sub condițiunile favorabile, parti-culare a acestei societăți.

Onorabilelorú administrațiuni de fonduri și p. t. D-lorú capitaliști le recomandá pentru plasarea de capitale  
Scrisurile fonciare de 5% ale „Albinei“

ale cărórú cupóne se rêscumpără semestrulú fără nici o detragere, și cari se aflá de vëndare în cursul dílei a bursei din Budapesta, în piese de 500, 1000 și 2000 de coróne. Comparéndú cursurile și produsulú celorlalte efecte indigene, se póte sustineca cu totú dreptulú, cá

Scrisurile fonciare „Albina“ de 5%  
suntú adí relativú cele mai ief-tine și totodată mai productive din efectele cotate la bursa din Budapesta.

Bonitatea absolutá a foncierelor „Albina“ e garantată prin valórea celú puținú întreitá a ipotecelorú pe baza cărora se esmitú, prin fondulú specialú de asigurare a scrisurilorú fonciare care e de fl. 200.000 și în fine prin totalitatea orí și cárei alte averi a institutului.

### Orele de cassă dela 8-1.

**Hala de bere Czell în Dêrste**

!Timp favorabil! !Séu ploios!

**Duminécá în 21 ale lunei curente  
la 5 óre p. m.**

**Va concerta  
în Hala de bere Czell în Dêrste.**

Capela militară c. s. r. a Regmt. de Infanteriá Friedrich Wilhelm Ludwig, Grossherzog von Baden Nr. 50.

**Prețul întrării 30 cr. Pentru care capétá și márci de trei pahare de bere „Czell bráu“ gratis fiá-care vizitator.**

Mâncări și beuturi escelente. Serviciu prompt.  
De o cercetare numerosá se rógá cu totă stima

**Ludwig Trepches,**  
restaurater.

748,2-2.

Giro-Conto  
la banca  
Austro-Ungară.

Cassa de bancă, comisióne  
și de schimb

Telefon  
Nr. 90.

## NUSSBÄCHER & BEER BRAȘOV.

Avem onóre a recomanda serviciile nóstre în tóte afacerile și transacțiunile de bancă și anume:

### Cumpărăm și vindem

monede de aur și argint, losuri, hârtii de valóre indigene și streine, acții, scrisuri fonciare, obligații, după cursul dílei.

Acordám avansuri până la 85% din valórea cursului pe hârtii de valóre ale statului, scrisuri fonciare și priorități; 75% din valórea cursului pe hârtii de bancă și efecte ce sunt cotate la bursele din Viena și Budapesta cu dobândá moderată.

Rescumpărăm fără nici o detragere tot-feliul de cupóne.

Escomptám polițe comerciale din țerá și streine și îngrijim încasso de polițe, și assignații pe tóte piețele Europei cum și transociene.

Eliberám Checuri cu provisióne mici pe tóte piețele comerciale.

Primim depuneri în socotélá, corent și bonificám 5% netto. interese după invoire până la

Pentru plasarea sigurá de capitale recomandám scri-surile fonciare cu 4 1/2 și 5% din Sibiu, obligațiunile cu premii 4% și 3% ale băncei ipotecare ungare și scrisurile fonciare 5% ale Institutului de economii din Arad.

Asigurám fórte ief-tin losuri la tragerea cu câștigul cel mai ori și ce mic, pentru diferența cursului.

Afându-ne în relații strinse cu Filiala Transilvaná a Bâncei ungare de escompt și schimb, suntem în plă-cutá posiție de a finalisa fórte avantajios tóte transacțiunile de bancă.

Promese la  
tóte tragerile  
de loteriá.

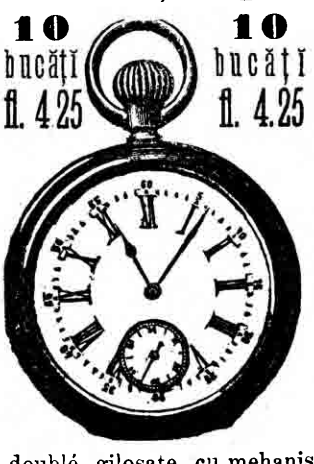
Comunicám cu plăcere orí și ce infor-mații și consilii conscientioase în afacere de bancă și prin corespondență.

Revisie  
de losuri  
= gratis =

709,10-15

### Nu se mai oferá

in viață nici-odată ocazia  
ca numai fl. 4.25 cr. tē se  
pentru cumpere  
o colecție splendidă de



10 bucăți fl. 4.25  
10 bucăți fl. 4.25  
1 ciasornicú de busunar Prima Anker-Remontoir umblá precis, și cu garanție de 3 ani.  
1 lanț imitație d'aur pancer, cu inelú de siguranță și carabiná.  
2 inele imitație d'aur cel mai nou fason, și cu similibriant imit. Tur-chis și rubine.  
2 nasturi de manjete, aurú doublé, giloșate, cu mehanismú patentatú.  
1 acú cu broșú pentru dame fórte frumosú, fasonú de Parisú.  
3 nasturi pentru Chemisette imitaț. d'aurú.

Tóte aceste 10 obiecte practice costá la olaltá numai fl. 4.25 cr. Pe de-asupra o surprindere extra gratis pentru suveniré la firma mea.  
Comandați iute, până se mai aflá o-biecte, cá astfel de ocazie nu se mai ivește.  
Trimiteri se efectuéază orí și la cine eu rambursá. Cui nu-i convine obiectele primește banii îndérétú, așa cá pentru cum-pératorú este eschisú orí și ce Rísico.  
Se póte cumpéra dela unica firmá de ciasornice

**Alfred Fischer,**  
Wien I. Adlergasse 12.

660,3-6

### Numai fl. 6

costá nou inventatul optic-achromatic aparat de fotografiá „EDISON“



Cel mai sigur, simplu și ief-tin din tóte siste-mele până acum inven-tate.

„Edison“ dá ga-ranța cea mai mare pen-tru sigura funcționare și rezultat fórte bun. Orí și cine póte cu acest aparat, fără a avea cunoșcințe preala-bile, a scóte fotografii escelente. Este es-chisú orí și ce nesuccedere.

Cu „Edison“ se pot lua foto-grafii la moment, este dér fórte potri-vit pentru Turiști, Pictori iubitori de naturá. Aparatul care se póte desface, cu casetá elegantá, plate pentru uscat cernéla de copie, camerá obscurá, ma-șiná de copiat și tóte utensiliile foto-grafice costá complet împreună, cu es-plícări lesne de înțeles, fl. 6.

Pentru Austro-Ungaria se vinde numai la

**Alfred Fischer,**  
WIEN I. Adlergasse 12.

750,1-4

Espedare cu rambursá.

Numere singurateice din „Gazeta Transilvaniei“ á 5 cr. se potú cumpéra în librăria Nicolae Ciurcu.